

SVIESA

1

LIEPOS - RUGPJŪTIS - RUGSĒJIS, 1941

No. 3

Tik reikia, kad savo karinę mašīnu Amerika paleistu
darban prieš hitlerinē Vokietiju.

“ŠVIESA”

(The Light)

Political, Scientific and Literary Quarterly Magazine, issued by American Lithuanian Workers
Literary Society, 46 Ten Eyck St., Brooklyn, N. Y.

Editorial Board: Dr. J. J. Kashkevich, R. Mizara, A. Gilmanas, A. Bimba, J. Kuodis;
Managing Editor—Anthony Bimba.

Subscription Rates: \$1 a year; single copy 25c.

Entered as second class matter September 21, 1934, at the Post Office at Brooklyn, New York
under the Act of March 3, 1879.

TURINYS

Pasaulis Prieš Nacizmą - - - - -	75
Kruvina Niekšystė. Eilėraštis. A. Dagilis. - - - - -	76
I Pergalę—Sunaikinti Fašizmas. D. M. Šolomskas - - - - -	77
Svajos. Eilėraštis. Taras G. Ševčenko. Išvertė Juozas Kruminas - - - - -	80
Italija ir Jos Rolis Šlame Kare. Sergio Toscani - - - - -	81
Juozo Stalino Prakalba į Liaudį - - - - -	82
Siaučia Siaubas. Eilėraštis. Jonas Kaškaitis - - - - -	85
Amerikos Judžių Pramonė - - - - -	85
Šio Karo Tikslų Deklaracija - - - - -	86
Borodino. Eilėraštis. Lermontovas. Vertė Antanas Valaitis - - - - -	87
Kalyns. Eilėraštis. Lermontovas. Išvertė K. Pr. Inčūra - - - - -	88
Mirštąs Gladijatorius. Eilėraštis. Lermontovas. Išvertė K. Pr. Inčūra - - - - -	88
Komp. Liudvikas Bethovenas. Anatolis Vinogradovas. Vertė J. Kaškaitis - - - - -	89
Rasės Mokslo Šviesoje. J. Gužas - - - - -	92
Sniegas. Eilėraštis. A. Dagilis - - - - -	94
Atminimai. Eilėraštis. A. Dagilis - - - - -	94
Šventas Mykolas Suareštuotas. Pasakėčia. Marko Čeremšina. Vertė Prončė - - - - -	95
Taras Grigorjevič Ševčenko. M. Lvov - - - - -	97
Testamentas. Eilėraštis. T. G. Ševčenko. Vertė A. Churginas - - - - -	99
Platusis Dniepras. Eilėraštis. T. G. Ševčenko. Vertė A. Churginas - - - - -	99
Gegužės Pirmąją. Eilėraštis. Salomėja Nėris - - - - -	99
Mokslas Gyvenimui Praliginti. Akademikas Z. S. Šternas (Taša iš 2-ro numerio) - - - - -	100
Slaptinosios Naktys. Eilėraštis. S. Jasilionis - - - - -	105
Mes Kalame. Eilėraštis. V. Overa - - - - -	105
Prigauta Mergelė. Pasakėčia. Marko Čeremšina. Vertė Prončė - - - - -	106
Peržvalga ir Kritika: Žmonijos Kellai Grožinėje Literatūroje - - - - -	107
Naujiene LLD Nariams - - - - -	107

ŠVIESA

The *Light*

Politikos, Mokslo, Meno ir Literatūros
Trimėnesinis žurnalas

Prenumeratos kaina: metams \$1.00.
Pavienis numeris 25c.

Leidžia Amerikos Lietuvių Darbininkų Literatūros Draugija, 46 Ten Eyck Street, Brooklyn, N. Y.

Redakcinė komisija: Dr. J. J. Kaškaitis, R. Mizara, A. Bimba, A. Gilmanas, J. Kuodis.
Atsakomybą už redakciją: A. Bimba.

No. 3.

Liepos - Rugpjūtis - Rugsėjis (July - August - September), 1941

Metai VIII

Pasaulis Prieš Nacizmą

Hitleriui ir jo barbariškomis gaujoms sekėsi: viena šalis po kitos, viena tauta po kitos, tapo okupuotos, neteko nepriklausomybės ir laisvės. Beveik visa Europa pasijuto po kruvinojo nacizmo kurka. Visi tų šalių kariniai pabūklai teko naciams. Juo labiau Hitleriui sekėsi, tuo daugiau augo jo apetitas. Tik viena didelė jėga stovėjo jam skersai kelią ir viso pasaulio diktatoriaus sostą. Išgrūdus anglų armijas iš europinio sausžemio, tik Sovietų Sąjunga nedavė Hitleriui ramybės ir trukdė jo ambicijoms.

Tat šių metų birželio 22 d. barbariškos nacių gaujos padarė kriminališką užpuolimą ant Sovietų Sąjungos. Prasidėjo mirtina kova.

Hitlerio strategija: tik vienas frontas, tik viena auka vienu kartu. Apsidirbęs su Sovietų Sąjunga jis tikėjosi pribaisgiąs Angliją, paskui atsiskaitysias su Jungtinėmis Valstijomis.

Bet ši sykį ši strategija neišdegė. Sovietų Sąjunga, Anglija ir Jungtinės Valstijos susitarė laikytis išvien. Su nacizmu negali būti jokios taikos. Jis turi būti sutriuškintas ir nušluotas nuo žemės paviršio!

Tai pirmas didžiausias strateginis Hitlerio pralaimėjimas.

Tiesa, Hitleriui, kaip gerai pasiruošiam užpuolikui iš pasaly, pavyko giliai įsibriauti į Sovietų žemę, užduoti be galo skaudžių smūgių didvyringajai Raudonajai Armijai ir uždėti fašistinę vergiją ant

daugybės milijonų naujų žmonių. Tų naujai pavergtųjų žmonių tarpe atsидūrė ir Lietuvos kraštas.

Bet tas dar nereiškia Hitleriui laimėjimą šio karo. Šį karą jis negali laimėti ir nelaimės. Sovietų Sąj. bus nacizmo kapai.

Klaidingi pranašai iš sykių sakė: Nacių armija pereis per Sovietų Sąjungą kaip peilis per sviestą. Hitleris pats tikėjosi ir Leningradą, ir Maskvą, ir Kieva paimti į vieną mėnesį laiko. Šiandien naciai nebegali paslėpti to fakto, kad už kiekvieną Sovietų žemės pėdą jie priversti labai brangiai užmokėti. "Žaibinis" karas nebeina pagal planą. Kaina darosi per aukšta. Jau daugiau kaip du milijonai vokiečių karių amžina ilsisi Sovietų žemėje. Šimtais tūkstančių sužeistų vokiečių užpildytos visos okupuotų kraštų ligoninės.

O galo dar toli gražu nesimato. Kaip ilgai Hitleris ištesės kariauti?

Be to, užėina žiema. 1812 metais Napoleono armijos "sušalo" Rusijos laukuose. Istorija gali pasikartoti greičiau, negu galima įsivaizduoti.

Be to, kasdien garsėja kovų aidai okupuotuose kraštuose. Partizanų kova vystosi į revoliucijos gaisrą. Pavergti žmonės darosi drąsesni. Nei kartuvės, nei kirvis ir kaladė, nei šautuvai nebepajėgia užgniaužti protesto Francijos, Jugoslavijos, Lenkijos, Lietuvos, Graikijos, Norvegijos ir kitų pavergtų kraštų.

(Tąsa ant 85 pusl.)

KRUVINA NIEKŠYSTĖ

Tyli, šventa žemė ramybėj glūdėjo,
I kurią mūs liaudis daug spėkų sudėjo...
O kuomet nuo jungo paluiosuota liko,
Tai darbą ir laimę džiaugsmingai sutiko:
Ašaroms, ekstazu jie ją apipylė,
O jinai jiems ugnį gyvenimo skylė...

Ir motina žemė tyliai, ramiai snaudė,
Jos laimingi sūnūs puikius sapnus audė...
Nes dirbdami jautė gerėjantį rytą,
Ir matė sau kelią plačiai at'darytą
Linkui didžios laimės, tikrosios draugijos,
Kai nutrenkti tapo retėjai vergijos.

Vieni laimės metai greit jiems apsisuko,
Kai į naują kelią buvimo pasuko,
Kuriuom einant dirbo dėl savo gerovės,
Nes sau rugius kirtio ir sau linus rovės...
Jų darbu dykūnai dabar jau nemito:
Jie turėj' jieskoti išėjimo kito,
Nes naujoji draugijoj tokis idealas—
Tik dirbantiems būna prieinamas stalas.

Ir dirbanti liaudis visa kai viens veikė,
Liuosuotojams savo dėkonę teikė...
O darbe surado ir džiaugsmą ir viltį,
Ir su sparnais darbo ėmė laimėn kilti...
Nes matė kai būtis jų kasdien gerėja,
Kaip savo likimo patapo tvėrėja...

Ir taip pušis snaudė, beržai nelingavo,
Ir juosius naktinė glūdoma pagavo...
Tik drebulės lapai šian ir ten virpėjo,
Lyg savo kaimynus prieš ką tai įspėjo.
Ir eglės senutės ošt taip pat nustoję,
Gal audroms ir vėjui kas kelią pastoję,
Kad viskas aptiko, kad viskas nurimo,
Nė triukšmo, nė juoko, šauksmo, nė barimo...
Tik tylą vienodą, tik poilsio metas,
Kurį nebejaucia tiktai žmogus retas.

Kai krikštolas tyros, sunkios kai iš švino,
Atšalusios rasos augalus gaivino,
Aplankė jos pievų kiekvieną žolėlę,
Ir žilvičių krūmus ir gluoksnius pas kelią...
Jos savo karoliais viską apdabino,
Deimantus puikiuosius visur prikabino.

Taip glėbyj tamsybės visata ilsėjos,
Tik dausų berybėj kaip kur žvaigždės sėjos
Žiežirbinį taką puldamos padaro,
Ir erdvių gilybėj vėla užsidaro.

Bet štai! Griausmų eibės staiga pasipylė,
Ir baisumu savo jie žemę sugylė:
Visai netikėtai oras suvirpėjo,

Ir tol, kol išbusti visata nespėjo,
Tai čia pasijuto klaičioji baisybė...
Ant žemės ir ore banditų esybė!...

Tūkstančiai mašinų čia pat prasibriovė
Iš žemės kryžiojų... Barjierus nugriovė
Ir sargus tarybų, kurie čia stovėjo,
Parbloškė kai siaubas įsiutusio vėjo.
Vulkaniškos ugnys visur pasipylė,
Ir jiešmais mirimo jie viską nugylė...
Pergazdinti žmonės iš miego pašokę,
Ir čia pat išvydę jau vaizduotę tokią.
Jau tuomet suprato kas čia pasidarė,
Kad juosius jau kirtio fašistinė karė!...
Tas mintis pateikti dar sau nesuspėjo,
Kaip orlaivių balsas čia pat juos įspėjo:
Hitlerio žudikai taiko dėl jūs kirtį,
Nešdami vergiją ir badą ir mirtį!...

Taip niekingos spėkos urmėjo į rytus,
Nes visur surado kelius at'darytus.
Spėkų nebebuvo jiems kelią pastoti!
Nusigandę žmonės pradėjo vaitoti.
Bet toji rauda jųjų tai kaip garsai vėjo:
Jie vien matė baisy žygį piktadėjo.

Ir kai dygiai baimės žmonėms varstė kūnus,
Tai sekundos nešė jiems naujus perkūnus.
Nuo visko kas dėjosi vien žemė drebėjo,
O jie lyg apkvairė visą tai stebėjo.
Kurie atitoko, suprato kas dedas:
Jų širdis vėl kaustė naujos baimės ledas,
Kai aiškiai pamatė baisy savo priešą...
Nuožmingo fašizmo pleškėjimą viešą!

O gamtą vis kratė peklėški ūžimai,
Kai dundėjo tankai, šarvuoti vežimai,
Prisigrūdę nazių apginkluotų baisiai,
Nuo kurių jau krito naujos mirties vaisiai.
Hitlerizmo spėkos šėlstančiai juos varė,
O jie mirties žygį beprotišką darė:
Lyg šunes pasiūtę iš pasalų šoko!
Tajį savo darbą jie pirmiau išmoko,
Kai šalis sumynė jų purvinas padas,
O dabar jas slėgia teroras ir badas.
Nuo tada kaip žvėrys šitie siausti ėmė,
Jų niekingas darbas tik pragaišti lėmė,
Nes vergijos pančius švietui ėmė nerti...
Savo aukų kraują ir prakaitą gerti.
Nuo pergalių savo įšėlę, apsvaigę...
Graikioj baisingą puotą vos tik baigę,
Dabar pasiryžo pulti ant Tarybų!
Peržengdami slenkstį gražių josios rybų.

A. Dagilis.

I PERGALE --- SUNAIKINTI FAŠIZMĄ

D. M. SOLOMSKAS

Prieš du metus su viršum budeliškas Vokietijos fašizmas (nacizmas) pradėjo Antrąjį Pasaulinį Karą, užpuldamas Lenkiją. Tai buvo 1939 metų rugsėjo 1 dieną.

Vokietijos naciai prie šio karo buvo labai gerai pasiruošę. Pasiruošti gi jiems padėjo kitų šalių imperialistai, turėdami viltį fašizmo smūgius nukreipti prieš socialistinę Sovietų Sąjungą. Pavyzdžiui, Anglija ir Francija leido Vokietijai ir Italijai pasmaugti Ispanijos liaudies demokratinę respubliką. Jos leido Hitleriui užgrobti Austriją ir Munchio suokalbų pagelba pardavė Čechoslovakiją su jos dideliais gamtiniais turtais ir galinga karine pramone.

Lenkijos valstybė greitai subyrėjo nuo nacių smūgių. Iš vienos pusės, Lenkija negavo reikalingos karinės paramos iš Anglijos ir Francijos, iš kitos pusės—ją pakirto žiauri išnaudojimo ir poniško bajorizmo sistema, kuri buvo nepakeičiama ne vien pavergtoms tautoms, bet ir patiems lenkams darbo žmonėms.

Pavergimas Tautų ir Penktą Kolumną

Vokietijos naciai ruošdamiesi prie karo organizavo savo šnipų gaujas užsienyje. Dar 1938 metais Hitleris gyrėsi, kad jis turi užsienyje "100,000 ištikimų vokiečių", tai yra, šnipų. Karo išvakarėse, be abejonės, jų skaičius buvo tris ar keturis kartus didesnis. Į kai kurias šalis, kaip pav., į Franciją, Holandiją ir Belgiją vokiečiai šnipai buvo pasiųsti kaip "pabėgėliai", "fašistų nuskriaustieji". Į Norvegiją buvo pasiųsta tie naciai, kurie laike Pirmo Pasaulinio Karo ten buvo išvežti kaip vaikai ir mokėjo norvegų kalbą. Antra, Hitleris ir Mussolinis visur rado pagelbą iš tų šalių reakcinių buržuazijos.

Begėdiškiausiai pasirodė Norvegijos buržuazija, kuri su muzika pasitiko įsiveržėlius. O dar didesnė tragedija patiko Franciją, kurios buvę neva "demokratiniai" valdonai ir armijų vadai bei karinio laivyno komandieriai Lavalai, Petainai, Darlanai, Weygandai ir kiti virto bjauriausiais savo šalies išdavikais—Hitlerio įrankiais. Jie pirma pasmaugė Francijos liaudies laisvės, išdraskė jų organizacijas, o paskui atidarė fašistams frontą. Jie perdavė naciams šimtus Amerikos karinių orlaivių ir daugybę kitų

karo pabūklų, kurie buvo pristatyti Francijai kovai prieš fašistus.

Vokietijos fašistų armija, su pagelba fašistų šnipų ir pardavingos buržuazijos veiklos iš vidaus pergalingai ritosi per įvairias šalis: *Lenkiją, Daniją, Norvegiją, Luxemburgą, Belgiją, Holandiją, Franciją, Vengriją, Rumuniją, Bulgariją, Jugoslaviją ir Graikiją*. Naciai įsigalėjo fašistinėje Italijoje, pastatydami savo divizijas strategiškose vietose. Jiems pavyko ištrenkti iš Francijos anglų armiją ir paimti jų ginklus. Jie išplėtė savo įtaką ant Švedijos, Suomijos, Ispanijos, Portugalijos ir Turkijos. Faktiškai naciai tapo Centralinės ir Vakarinės Europos valdonais. Jiems tatau pavyko dar ir todėl, kad nuo pat karo pradžios Anglija, Francija ir dalinai Jungtinės Valstijos nesilaikė draugingos politikos linkui Sovietų Sąjungos. Pavyzdžiui, Anglija ir Francija buvo atsakomings už Suomijos baltagvardiečių karą prieš Sovietus 1939-1940 metais.

Karas Griežtai Keičia Pobūdį

Jeigu Antras Pasaulinis Karas 1939 metais prasidėjo aiškiai kaip imperialistinis karas, kuriame iš vienos pusės stėjo Vokietijos ir Italijos fašistai su tikslu pavergti kitas tautas, o iš kitos—Anglijos ir Francijos valdonai, turėdami pavergę labai daug tautų, tai jis greitai pradėjo keisti savo pobūdį. Kada Vokietija nugalėjo Franciją ir iš Europos kontinento ištrenkė Angliją, tai aiškiaus karo agresoriaus veidą įgavo Vokietijos ir Italijos fašistai. Jų užpuolimas ant Balkanų valstybių aiškiausiai parodė, kad jie siekia užkariauti ir pavergti visą pasaulį. Sovietų Sąjunga kėlė protestus prieš Rumunijos ir Bulgarijos kapituliaciją ir sveikino Jugoslavijos ir Graikijos liaudis, kurios ginklų pagelba gynė savo nepriklausomybę.

Pagaliau Vokietijos, Italijos, Rumunijos, Suomijos ir Vengrijos fašistų užpuolimas ant socialistinės Sovietų Sąjungos galutinai pakeitė karo pobūdį.

Kodėl Fašistai Užpuolė Sovietus

Visiems yra žinomas faktas, kad naciai per daugelį metų organizavo kapitalistinį pasaulį prieš Sovietų Sąjungą. Sovietų Sąjunga Tautų Lygoj ir tarptautinėse konferencijose reikalavo

demokratiŋų valstybių bendro veikimo prieš agresorius. Ir ne tik žodžiu, bet ginklais ir žmonėmis per pustrėčių metų ji gėlbėjo Ispanijos liaudžiai kovoti prieš užpuolikus. Bet tos Sovietų pastangos nerado reikalingo atsiliepimo Anglijoje, Francijoje ir net Amerikoje.

Hitleris siekdamas sumušti atskirai po vieną valstybes, 1939 metais pasirašė su Sovietų Sąjunga 10 metų nepuolimo sutartį. Tūli žmonės mano, kad Sovietų Sąjunga, pasirašydama tą sutartį, padarė klaidą. Bet jie pamiršta šiuos faktus: (1) Lenkija nenorėjo jokios pagalbos iš Sovietų pusės ir nesutiko nei vieną raudonarmietį įleisti į jos teritoriją pačios Lenkijos apgynimui. (2) Francijos ir Anglijos tų laikų valdonai visai nesiekė bent kokio rimto bendradarbiavimo su Sovietais, nes jie manė, kad patys yra užtektinai tvirti sumušti Hitlerį.

Dabartinis Sovietų Sąjungos komisarų pirminkas Juozas Stalinas sako, kad Sovietai, pasirašydami tą sutartį, laimėjo *"savo šaliai taiką per pusantų metų ir progą paruošt savo jėgas atmušt fašistinę Vokietiją."* Ne tiesa, jog Sov. Sąjunga padėjus Vokietijai prieš Angliją. Kaip tik priešingai: ir po pasirašymo sutarties tarpe Sovietų Sąjungos ir hitlerinės Vokietijos nuolatos buvo ginkluoto stovio padėtis. Užtenka prisiminti sekamus faktus:

(1) Kada Lenkija buvo sumušta, tai Sovietų Sąjunga 1939 metų rugsėjo 17 d. įsakė Raudonajai Armijai užimti Vilniją, Vakarinę Baltarusiją ir Vakarinę Ukrainą; kad tos sritys nepatektų hitlerinės Vokietijos vergijon. Aišku, kad tokis Sovietų Sąjungos žygis labai nepatiko Hitleriui.

(2) Kada Sovietai susekė, kad Pabaltijos valstybių—Lietuvos, Latvijos ir Estijos—fašistiniai valdonai ruošiasi pervesti savo kraštus Vokietijos naciams, kad juos padarius karo bazėmis prieš Sovietų Sąjungą, tai 1940 metais Raudonoji Armija įžengė į tas šalis. (Net patsai Hitleris savo kalboje, kodėl jis užpuolė Sovietus, pripažino, kad Antanas Smetona kvietė Hitlerį užimti Lietuvą).

(3) Kada Sovietai susekė, kad Suomijos fašistai po daugelio metų karinių prisirengimų ruošiasi savo šalį paversti karo baze prieš Sovietus, jie ėmėsi karinių žygių, kad priešo jėgas atmetus nuo Leningrado.

(4) Kada naciai vis daugiau pradėjo įsivaldinti Rumunijoje ir ėjo prie jos galutino pavergimo, 1940 metais Sovietų Sąjunga atsiėmė nuo Rumunijos Bessarabiją ir šiaurinę Bukoviną.

Čia suminėjome tik kelis faktus, kurie parodo,

6 kad tarpe socialistinės Sovietų Sąjungos ir hitlerinės Vokietijos niekada nebuvo gerų santykių.

Pagaliau, kada naciai įsivaldė Centralinę ir Vakarinę Europą, taip pat Balkanuose, kada jiems pasirodė, kad Anglijoje yra stipri grupė, kuri palaikys Vokietijos fašistus, o Jungtinėse Valstijose susidarė galingas prohitleriškas veikimas, vadovaujamas Hooverio, Lindbergho, Wheelerio, Norman Thomas, Coughlino, Hearsto ir kitų reakcinių, tai jie nusprendė užpulti Sovietų Sąjungą, kad ją sunaikinti. Be sunaikinimo Sovietų Sąjungos Hitleris ir Mussolinis neįmatė savo pergalės. Jie puikiai žino, kad kol gyvuoja Sovietų Sąjunga su 200,000,000 laisvų piliečių, tol jokia kita tauta ir tautelė nesutiks būti Vokietijos ir Italijos fašistų vergais.

Kodėl Fašistai Užpuolė iš Pasalų

Naciai ir jų talkininkai per ištisus mėnesius traukė Sovietų parubežinį karo jėgas. Spėjama, jog jie buvo užpuolimui sumobilizavę apie 5,000,000 karių, virš 12,000 karinių orlaivų ir 10,000 tankų. Ir, štai, naktį iš birželio 21 į 22, kaip kokis razbaininkas, pradėjo veržtis socializmo žemėn. Pirmieji banditų smūgiai krito ant Sovietų Lietuvos, Sovietų Baltarusijos, Sovietų Ukrainos.

Slaptai užpuolami, naciai tikėjosi, sunaikinti daug karinių orlaivų, tankų, karių ir staigiu žygiu užimti tokius centrus, kaip Kievas, Leningradas, Maskva, Charkovas. Jie tikėjosi į kelias savaites parblokti Sovietų Sąjungą. Hitlerio karinis štabas apskaičiavo, kad slaptas, netikėtas, staigus užpuolimas suteiks ant 50% pirmenybę karą laimėti. Bet nacių tikslai nebuvo pasiekti.

Kaip Eina Karas?

Kada fašistų gaujos užpuolė Sovietų Sąjungą, tai visi Anglijos ir Amerikos karo specialistai pranašavo, jog Raudonoji Armija greitai būsianti įveikta. Hearsto spauda davė Sovietams tik tris savaites laiko. Fašistuojantis kongresmanas Martin Dies, kalbėdamas Orange, Texas, birželio 23 dieną, pranašavo, kad Hitleris į 30 dienų užkariausią Sovietų Sąjungą.

Taip, fašistų jėgos yra baisios. Prieš Sovietų Sąjungą eina Vokietijos, Italijos, Rumunijos, Suomijos ir Vengrijos armijos ir iš kitų šalių fašistiniai legionai. Japonijos imperialistai priverčia darbo žmonių valstybę laikyti galingą armiją Toliimuosiuose Rytuose.

Dar liepos 3 d. Stalinas pareiškė: *"Priešas yra žiaurus ir neatlaidus. Jis pasimoko užgrobti*

mūsų žemes, aplaistytas mūsų prakaitu, užgrobti mūsų grūdus ir žemę įgytą mūsų darbu. Jis pasi-nešęs atsteigti dvarininkų viešpatavimą, grąžinti carizmą, sunaikinti tautinę kultūrą ir tautinį valstybinį gyvenimą rusų, ukrainų, baltgudžių, lietuvų, latvių, estų, uzbekų, totorių, moldavų, gruzinų, armėnų, azerbaidžanų ir kitų laisvų tautų Sovietų Sąjungoje, suvokietint juos, paversti juos vergais vokiečių kunigaikščių ir baronų. Tokiu būdu klausimas yra gyvybės ar mirties klausimas Sovietinei valstybei, Sovietų Sąjungos tautoms, klausimas yra, ar Sovietų Sąjungos tautos turi pasilikti laisvos ar papulti į vergiją."

Ir tą puikiai suprasdama, Sovietų Sąjungos liaudis didvyriškai kaunasi — kaunasi ne vien raudonarmiečiai, drąsūs lakūnai, jūreiviai, bet ir civiliai gyventojai, vyrai, moterys, ir net vaikai. Jie naikina viską, kur Raudonoji Armija traukiasi, kad priešui nieko netektų. Jie buriasi į partizanų grupes ir muša priešą iš užnugario. Net patys naciai yra priversti pripažinti, kad jie niekur kitur tokio pasipriešinimo nesutiko, kaip Sovietų Sąjungoj.

Milžiniški Fašistų Nuostoliai

I pirmas aštuonias karo savaites Vokietijos fašistai neteko daugiau, kaip 2,000,000 kareivių, iš kurių apie 1,000,000 buvo užmuštų, kiti sužeista; 8,000 tankų, 10,000 kanuolių, 7,200 karių orlaivių ir daug kitų ginklų.

Sovietų Sąjunga gi per tą laiką neteko 150,000 vyrų užmuštų, 440,000 sužeitų, 110,000 dingusių, veikiausiai patekusių į nelaisvę arba veikiančių

priešo užnugaryje partizanais. Taigi, bendrai—700,000 vyrų. Greta to, Sovietai neteko 5,500 tankų, 7,500 kanuolių ir 4,500 orlaivių.

Bendra Veikla Prieš Fašizmą

Minėtoji savo prakalboj Stalinas sakė: "Šis karas su fašistine Vokietija negalima laikyti paprastu karu." Šiame kare Sovietų Sąjunga "turės ištikimais savo sąjungininkais tautas Europos ir Amerikos, taip pat vokiečių liaudį, pavergtą hitleriškų despotų."

Anglijos premjeras Churchill ant rytojaus po užpuolimo ant Sovietų Sąjungos pareiškė, kad Anglija kariaus išvien su Sovietais iki galo, kol bus sunaikintas fašizmas.

Jungtinių Valstijų prezidentas Rooseveltas pasmerkė Vokietijos, Italijos ir jų talkininkų agresiją ir pažadėjo pagelbą Sovietų Sąjungai. Vėliau Churchill ir Roosevelt savo konferencijoje nutarė vesti bendromis pastangomis karą tol, kol bus išnaikintas Vokietijos barbariškas fašizmas ir pasiuntė savo pagelbos užtikrinimą Sovietų Sąjungai.

Šie žygiai rodo, kad Sovietų Sąjunga ir demokratinės šalys — Anglija ir Jungtinės Valstijos tol ves karą, kol fašizmas nebus išnaikintas, kol pavergtos tautos nebus išlaisvintos.

Kodėl Fašizmas Turi žūti?

Nors Vokietijos, Italijos fašistai ir jų talkininkai jau daug šalių pavergė, jų tarpe ir Lietuvą, nors jie užgrobė didelius Sovietų Sąjungos plotus, bet jie negalės šį karą laimėti, jeigu

Sovietų Sąjungos maršalai. Iš kairės į dešinę: TIMOŠENKO, vadas Maskvos fronto; BUDIONNY, vadas Ukrainos fronto; VOROŠILOVAS, vadas Leningrado fronto.

Anglijos ir Amerikos demokratijos veiks vienin-
gai su Sovietų Sąjunga. Už tai kalba šie faktai:

(1) Fašistų karo jėgos, ypatingai gyvoji jė-
ga, kasdien silpnėja ir neturi iš ko jas atpildyti.
Naciai pavergtų tautų žmones negali padaryti
kariais.

(2) Sovietų Sąjungos sausžemio ir oro jėgos
yra neišsemiamos. Sovietų liaudis yra apvien-
ta kovai iki bus fašizmas išnaikintas. Anglijos
ir Jungt. Valstijų karo laivynai su pagelba So-
vietų laivyno yra valdovai jūrų. Amerikos in-
dustrija gali aprūpinti karo reikmenimis So-
vietų ir Anglijos armijas.

(3) Sovietų Sąjungos, Anglijos ir Amerikos
kaip gyvosios, taip ir medžiaginės jėgos yra ne-
išsemiamos.

(4) Pavergtose šalyse nuolatos auga žmonių
pasipriešinimas fašistams. Italijos fašistų silpnų-
bė jau pasireiškė šiame kare, nes liaudis nenori
kariauti. Tas pats turės pasireikšti ir Vokietijoje.

Mūsų Pareigos Sumušti Fašizmą

Amerikos žmonės neapkenčia fašizmo ir bjau-
rasi juomi. Jie patys mato, jog fašizmas atneša
neribotą priespaudą žmonių daugumenei namie
ir užpuolimo karą siekiantį užkariavimų užsie-
niuose.

Amerikos liaudis iškėlė obalsį: *"Ginkime Ame-
riką, duodami pilną paramą Sovietų Sąjungai,
Anglijai ir visoms tautoms, kurios kovoja prieš
Hitlerį!"* Amerikos liaudis padės sumušti barba-
rišką fašizmą, išlaisvinti pavergtas tautas ir tuo
apsaugoti pačią Ameriką nuo fašizmo pavojaus.

Mes lietuviai turime veikti išvien su visais an-
tifašistais. Mes turime suprasti, kad pareiga ne
vien Ameriką saugoti nuo fašistinio pavojaus,
bet ir seną mūsų tėvynę Lietuvą išlaisvinti. Tik
sunaikinus fašizmą ir vėl bus laisva ir nepriklau-
soma Lietuva.

Amerikos lietuviai jau turi suorganizuoti Ko-
mitetą teikimui medikalės pagalbos Sovietų Są-
jungai. Toji pagalba yra kartu pagelba ir tūks-
tantiems lietuvių, kovojančių Raudonosios Armi-
jos eilėse prieš fašizmą.

Visi į kovą prieš barbarišką fašizmą! Sumušti
fašizmą, kad išlaisvinti Lietuvą! Sumušti fašiz-
mą, kad išgelbėti Ameriką nuo fašistinio pavo-
jaus!

T. G. ŠEVCENKO.

SVAJOS

Plaukia vandens vis į jūrą
Ir išplaukt negali.

O kazokas nesuranda
Laimės savo daliai.

Ir išejo į pasaulį,
Daužos jūra plotuos,
Ir širdis kazoko verkia,
Ginčijas su protu.

"Kur gi eisi, kur gi dingsi,
Kam gi tu apleidai
Tėvą, motiną, merginą
Kaip rožę iš veido?"

Svečioj šaly ne tie žmonės,
Jie greitai pasmerkti,
Nėr kam žodį ten pratarti,
Nėr su kuo paverkti."

Svetimaj šaly kazokas.
Jūra audrą žada.
Jis norėjo rasti laimę—
Sopulį surado.

Skrenda gervės į gimtinę,
O tai skrenda bausios,
O kazokui visos viltys
Piktžolėm apaugo.

* * *

Turtingosios tu neveski—
Troboj nemiegosi.
Vargšės taipgi tu neveski—
Miego nežinosi.

O tu veski didžią laisvę—
Tai kazoko dalį.
Neturtinga? Bet už tai juk
Laisvei duoda valią.

Tau neįkrys juk niekas:
"Ko gi liūdnas veidas?
Tai dėl ko tu, o tai kam tu
Galvą štai nuleidai?"

Dviese visados lengviau juk
Kada skausmas krato.
Netikėki: lengviau verkti
Kada nieks nemato.

Išvertė Juozas Kruminas.

ITALIJA IR JOS ROLĖ ŠIAME KARE

SERGIO TOSCANI

Hitleris laiko Italiją savo baze militarinės veiklos Viduržemio Jūroje, Afrikoje ir Balkanuose. Italijos likimas turi būti: padėti Hitleriui užviešpatauti visam pasaulyje. Italija turi parūpinti maisto, kanuolėms pašaro jo plėšikiškam kare prieš Sovietų Sąjungą, žandarų palaikymui "tvarkos" okupuotuose kraštuose ir vergų atlikimui darbo Vokietijos fabrikuose ir kasyklose.

Tai toks yra Hitlerio paskirtas Italijai vaidmenis.

Aišku, kad Mussolinis, Italijos diktatorius, pavėdė Italijos Vokietijos fašizmui, kad jis įtraukė kraštą į šį karą pagal Hitlerio prisakymą, o ne tam, kad apsaugoti kokius ten Italijos liaudies interesus. Italija tapo įtraukta į karą tam, idant išgelbėti fašistinį režimą nuo susmukimo ir idant apginti interesus ne tautos, bet mažytės saujalės išnaudotojų.

Milano fašistų organas "Il Popolo di Lombardia" pripažįsta, kad Italija nebuvo prisirengus karui. Sako: *"Kai mes įstojome į karą, mūsų padėtis buvo nepaprastai sunki. Du karai, kuriuos mes vedėme ir laimėjome, ekonominė blokada, kuri buvo ant mūsų uždėta mūsų susilpninimui, kaštavo mums neapsakomai daug energijos. Nebuvo baigtas mūsų pasiruošimas tiems pasiaukojimams, kurie laukė mūsų ir toms didžiulėms teritorijoms, kurias reikia apginti."*

O vienok šalis buvo įtraukta į karą, nes to pareikalavo Hitleris. Įtraukta karan šalis buvo ir dėl to, kad Mussolinis manė, jog karas jau kaip ir baigtas ir Italija turės progą išstatyti savo reikalavimus Francijai ir juos lengvai laimėti.

Italijos fašizmas nebuvo pasirengęs ilgam karui, ką įrodė jo visa plati karinė propaganda, pravesta tarpe 1940 metų birželio ir lapkričio mėnesių. Anglija buvo perstatoma gulinti paslika, sunaikinta, Italijos liaudis buvo skaudžiai suvilta tos propagandos.

Šis kriminališkas Mussolinio žygis ne tik sukratė Italijos masių tautinius sentimentus ir dvasinį nusiteikimą, bet labai skaudžiai atsiliepė ant šalies ekonominio ir socialinio organizmo. Prieš karą buvo aprokuojama, kad Italija gali padengti savo normalius reikalavimus vieneriems metams. Bet tie militariški žygiai, tie kaštai biurokratinės fašistinės mašinos ir tie Hitlerio reikalavimai maisto ir lavintų darbininkų pagimdė didžiausią krizį visoje reikmenų sistemoje.

Italai mano, kad visi jų produktai yra išgabunami Vokietijon, nes jie mato kasdien tužinus vagonų, prikrautų produktais, traukiant link Brenner Pass (t. y., linkui Vokietijos).

Tas, kuris savo akimis matė, pasakoja, kad italės moterys baisiausiai pyksta ant vokiečių. Jų atsinešimas į vokiečius yra toks: *"Šitie ne-naudėliai suėdė visus šaltinius Čechoslovakijos, Lenkijos, Norvegijos, Belgijos, Francijos ir Holandijos, o dabar jie nori praryti ir mūsų."*

Šitą savo nepasitenkinimą masės išreiškia visais galimais legališkais būdais, kaip tai: laiškais laikraščiams, protestais dirbtuvėse, delegacijomis į fašistinių korporacijų buveines, darbininkų prakalbomis mitinguose ir tt...

Paskutiniaus mėnesiais du faktoriai dar labiau pasunkino Italijos darbo masių būklę, būtent: militariniai pralaimėjimai ir Vokietijos uždėta "globa" ant Italijos. Persekiojimai paaugo. Tik vienais 1940 metais žandarai padarė 88,796 staugius užpuolimus, 35,851 žmogus buvo nubaustas kalėjimu, o 50,789—finansiskai.

Visose gyventojų dalyse nusistatymas prieš fašizmo karinę politiką yra labai tvirtas. Tas išaiškina didelį skaičių areštų ir įkalinimų.

Ne viskas ramu ir fašistų eilėse. "Il Popolo di Lombardia" birželio 7 d. skundėsi apie "nesusipratimus" Fašistų Partijoje. Vienas "nesusipratimas" liečia Italijos santykius su Vokietija, o kitas Italijos vidujinius sunkumus. Nei fašistų spauda negalėsi paslėpti nepasitenkinimo masėse.

Militariniai pralaimėjimai atnešė fašistams pažeminimą. Jie patys pradeda statyti klausimą apie Mussolinį. Tiesiai iš Italijos gautas pranešimas kalba apie tai, kad kai kuriuose uostuose "oficeriai leidžia darbininkams dainuoti 'Bandiera Rossa' ('Raudonoji Vėliava')." Mat, tie karininkai nori darbininkų jėgas pastatyti prieš jėgą Mussolinio ir jo milicijos. Bandoma padaryti skirtumas tarpe Mussolinio ir karaliaus. Dažnai darbininkai padainavę "Bandiera Rossa" sušunka: "Lai gyvuoja karalius!"

Milano aristokratiškuose rateliuose "visi kalba prieš Mussolinį ir fašizmą." Jie, pavyzdžiui, sako: "Atėjo laikas karaliui priversti Mussolinį pildyti jo norus. O visi tie, kurie parduoda Italiją Hitleriui, turi būti išgrūsti iš Italijos." Milano darbininkai sako: "Mes patys galime apginti Ita-

JUOZO STALINO PRAKALBA Į LIAUDĮ

*Sovietų Sąjungos Tautos Dabar Malo, jog Nieku Negalima
Numaldyti Vokiečių Fašizmą, Taip Žvėriškai Įnirtusį ir
Taip Neapkenčiantį Mūsų Šalies, Kuri Užtikrina
Visiems Darbo Žmonėms Laisvę ir Gerovę*

Draugai Piliečiai! Broliai ir Seserys! Mūsų Armijos ir Laivyno Vyrai!

Aš kalbu į jus, mano draugai!

Hitlerio Vokietija, niekšiskai karu iš pasalų užpuolus mūsų tėvynę birželio 22 d., tebetęsia tą užpuolimą.

Nežiūrint, kad Raudonoji Armija didvyriškai priešinas, ir nors puikiausios priešų divizijos ir puikiasios jų oro jėgų daliniai jau sukriušinti ir žuvo karo lauke, vis tiek priešai ir toliau grumiasi pirmyn, mesdami naujas savo jėgas į atakas.

Hitlerio kariuomenei pavyko užimt Lietuvą, žymiąją dalį Latvijos, vakarinę dalį Baltgudijos ir dalį Vakarinės Ukrainos.

Fašistų orlaiviai platina savo bombininkų veiksmus ir bombarduoja Murmanską, Orsą, Morigilę, Smolenską, Kijevą, Odesą ir Sevastopolį.

Rimtas pavojus kabo ant mūsų šalies.

Kaip tai galėjo atsitikti, kad mūsų garbinga Raudonoji Armija užleido fašistų armijoms tam tikrą skaičių mūsų miestų ir apskrčių?

Ar tai iš tikrųjų tiesa, kad vokiečių fašistų kariuomenė esanti nesumušama, kaip be paliovos bubnija pagyrūnai fašistų propagandistai? Žinoma, kad ne!

Istorija rodo, jog nėra nesumušamų armijų ir niekada nebuvo. Napoleono armija buvo laikoma nesumušama, bet rusų ir anglų vokiečių armijos sekmingai ją sumušė. Vokiečių kaizerio Vilhelmo armija laikotarpyje pirmojo imperialistinio karo taipgi buvo laikoma nesumušama, bet ją kelis kartus sumušė rusų ir anglų-francūzų jėgos ir galutinai sutriuškino anglų-francūzų jėgos.

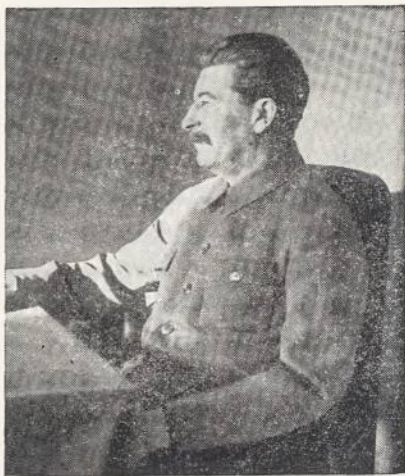
Tą patį reikia pasakyti apie Hitlerio vokiečių fašistų armiją šiandien. Ši armija dar nebuvo sutikus rimto pasipriešinimo Europos žemyne. Tik mūsų krašte jinai susidūrė su rimtu pasipriešinimu, o kad per mūsų pasipriešinimą liko sumuštos puikiausios divizijos Hitlerio vokiečių fašistinės armijos, tai reiškia, jog ši armija taip pat gali būti sukriušinta ir bus sukriušinta, kaip kad atsitiko Napoleono ir Vilhelmo armijoms.

Kas liečia to, jog vokiečių fašistų kariuomenė

vis tiek užėmė dalį mūsų žemės, tai įvyko daugiausia todėl, kad fašistinė Vokietija pradėjo karą prieš Sovietų Sąjungą tokiomis sąlygomis, kurios buvo palankios vokiečių jėgoms, o nepalankios Sovietų jėgoms.

Faktas yra, jog kariuomenė Vokietijos, kaip kariaujančios šalies, buvo jau pilnai sumobiliuota, ir Vokietija ūmai metė 170 savo divizijų prieš Sovietų Sąjungą; ši Vokietijos kariuomenė buvo sugabenta į Sovietų pasienius, pilnai priušta ir tikrai laukė signalo pradėti veiksmus, o Sovietų kariuomenė mažai teturėjo laiko, kad galėtų susimobilizuoti ir persikelti į pasienius.

Šiuo atžvilgiu turi nemažai svarbos ir faktas, jog fašistinė Vokietija ūmai iš pasalų sulaužė nepuolimo sutartį, kurią jinai buvo padarius su Sovietų Sąjunga 1939 metais; čia fašistinė Vokietija nepaisė, jog dėl to visas pasaulis laikys ją užpuolike. Taiką mylinti mūsų šalis, nenorė-

JUOZAS STALINAS

dama pirma laužyt sutartį, suprantama, negalėjo taip niekšišškai laužyt savo žodžio.

Kai kas gali užklausti: Kaip gi Sovietų valdžia galėjo sutikti daryt nepuolimo sutartį su tokiais išdavikiškais nevidonais, kaip Hitleris ir Ribbentropas? Ar tai nebuvo klaida iš Sovietų vyriausybės pusės? Žinoma, kad ne!

Nepuolimo sutartys yra taikos sutartys tarp dviejų valstybių. Tai tokią sutartį Vokietija mums pasiūlė 1939 metais. Ar Sovietų vyriausybė galėjo atmeti tokį pasiūlymą? Aš manau, kad nei jokia taiką mylinti valstybė negalėtų atmeti taikos sutarties su kaimyniška valstybe, nors pastarosios galvomis būtų ir tokie kipšai ir žmogėdros, kaip Hitleris ir Ribbentropas.

Bet tai, žinoma, tik su viena būtiniausia sąlyga—atseit, kad tokia taikos sutartis nekliudo tiesioginiai ar netiesioginiai žemių čielybės, nepriklausomybės ir garbės taiką mylinčiosios valstybės.

Kaip gerai žinoma, nepuolimo sutartis tarp Vokietijos ir Sovietų Sąjungos būtent ir yra šitokia sutartis.

Ka mes laimėjome, padarydami nepuolimo sutartį su Vokietija? Mes gavome savo šaliai taiką per pusantrų metų ir progą paruošti savo jėgas atmušti fašistinę Vokietiją, jeigu jinai drįstų užpult mūsų šalį, nepaisant sutarties.

Tas tikrai išėjo mūsų naudai, o fašistinės Vokietijos nenaudai.

Ką fašistinę Vokietija laimėjo ir ką ji prarado tuomi, jog išdavikiškai sudraskė tą sutartį ir užpuolė Sovietų Sąjungą?

Ji laimėjo tam tikrą patogią poziciją savo kariuomenei trumpam laikotarpiui, bet jinai pralaimėjo politiniai, nes pasirodė viso pasaulio akys kaip kraugerė užpuolikė.

Negali būti abejonės, jog šis trumpalaikis Vokietijos laimėjimas yra tik atskiras nutikis, o Sovietų Sąjungos milžiniškas politinis laimėjimas yra rimtas ir pastovus veiksnys, kuris turės sudaryt pagrindą išvystymui karini Raudonosios Armijos pasisekimui kare su fašistine Vokietija.

Štai kodėl visa mūsų narsioji Raudonoji Armija, visas mūsų narsusis Laivynas, visi mūsų oro sakalai, visos mūsų šalies tautos, visi puikiausi vyrai ir moterys Europoj, Amerikoj ir Azijoj, o pagaliau ir visi puikiausi vyrai ir moterys pačioj Vokietijoj pasmerkia išdavikiškus veiksmus vokiečių fašistų ir pritaria Sovietų vyriausybei, užgria Sovietų vyriausybės elgimąsi ir mato, jog mūsų reikalas yra teisingas, jog

priešas bus sumuštas, jog mes turime laimėti pergalę.

Per šį mums užkartą karą, mūsų šalis mirtinai susikibo su pikčiausiu ir išdavikiškiausiu galinčiu priešu—su vokiečių fašizmu.

* * *

Mūsų kariuomenė didvyriškai kovoja su priešu, kuris iki dantų apsiginklavęs tankais ir orlaiviais. Nugalėdami nesuskaitomus sunkumus, Raudonoji Armija ir Raudonasis Laivynas su pasiaukojimu kovoja už kiekvieną colį Sovietų žemės.

Vyriausios raudonarmiečių jėgos eina į veiksmus, apsiginklavusios tūkstančiais tankų ir orlaivių. Raudonosios Armijos vyrai parodo tokią narsą, kokios dar niekas pirmiaus nematė. Mūsų atsispyrimas priešiui stiprėja ir galingėja. Greta Raudonosios Armijos visa Sovietų liaudis pakyla ginti mūsų gimtąją šalį.

Ko reikia, kad sunaikinti pavojų kabantį virš mūsų šalies, ir kokius žingsnius turime daryti, kad sutriuškinti priešą?

Pirmučiausiai, būtinai reikia, kad mūsų žmonės, Sovietų liaudis suprastų begalinį didumą pavojaus, kuris grėsia mūsų šaliai, ir atmeti visokį ramų pasitenkinimą savim, visokį nepaisymą, visus tuos ūpus ramaus kūrybinio darbo, kurie buvo tokie natūralūs pirm karo, bet kurie yra mirtinai pavojingi šiandien, kuomet karas viską pamatiniai pakeitė.

Priešas yra žiaurus ir neatlaidus. Jis pasimoko užgrobt mūsų žemes aplaistytas mūsų prakaitu, užgrobt mūsų grūdus ir žemę įgytą mūsų darbu.

Jis pasinešęs atsteigt dvarininkų viešpatavimą, sugražint carizmą, sunaikint tautinę kultūrą ir tautinį valstybinį gyvenimą rusų, ukrainų, baltgudžių, lietuvių, latvių, estų, uzbekų, totorių, moldavų, gruzinų, armėnų, azerbaidžaniečių ir kitų laisvų tautų Sovietų Sąjungoje, suvokietint juos, paverst juos vergais vokiečių kunigaikščių ir baronų.

Tokiu būdu klausimas yra gyvybės ar mirties klausimas Sovietinei valstybei, Sovietų Sąjungos tautoms; klausimas yra, ar Sovietų Sąjungos tautos turi pasilikti laisvos ar papult į vergiją.

Sovietų žmonės turi tatau suprasti ir atmeti visokį nepaisymą; jie turi susimobilizuoti ir perorganizuoti visą savo darbą naujais, karo laiko pagrindais, kuomet negali būti jokio pasigailėjimo priešui.

Toliau, negali būti mūsų eilėse vietos verkšlentojams ir bailiams, persigandimo skleidėjams ir pabėgėjams; mūsų žmonės turi nepažinti jo-

kios baimės kovoje ir turi, savęs nepaisydami, dėtis į tėvynmeilišką išlaisvinimo karą, mūsų karą prieš fašistinius pavergėjus.

* * *

Leninas, didysis mūsų valstybės kūrėjas, sakydavo, jog didžiausia Sovietijos žmonių dorybė turi būti narsa, drąsa, bebaimingumas kovoj, pasirošimas kovot išvien su liaudim prieš mūsų šalis priešus.

Ši puiki bolševiko dorybė turi tapti dorybe milijonų Raudonosios Armijos ir Raudonojo Lai-vyno vyrų, visų Sovietinės Sąjungos tautų.

Visas mūsų darbas turi būti tuojaus pertvar-kytas kariniais pagrindais, viskas turi būti pa-jungta karo fronto reikalams ir uždaviniui rei-kaujančiam suorganizuot sunaikinimą prieš.

Sovietų Sąjungos tautos dabar mato, jog nieku negalima numaldyti vokiečių fašizmą, taip žvė-riškai įnirtusį ir taip neapkenčiantį mūsų šalies, kuri užtikrino visiem darbo žmonėm darbą su laisve ir geroje.

Sovietų Sąjungos tautos turi pakilt prieš tą neprietelį ir gint savo teises ir savo kraštą. Raudonoji Armija, Raudonasis Lai-vynas ir visi Sovietų Sąjungos piliečiai turi gint kiekvieną co-lį sovietinės žemės, turi kovot iki paskutinio kraujo lašo už savo miestus ir kaimus, turi veikt su narsia iniciatyva ir supratingumu, kuriuom iš esmės pasižymi mūsų žmonės.

Mes turime suorganizuot visapusią paramą Raudonajai Armijai, užtikrint galingus pastiprinimus jos eilėms ir patiekt viską, ko jai reikia; mes turime suorganizuot greitą pergabenimą mūsų kariuomenės ir karinių krovinų ir plačią pagalbą sužeistiesiems.

Mes turime sustiprint Raudonosios Armijos užnugarį, pavesdami visą mūsų darbą šiam rei-kaui pirmučiausioje vietoje; mūsų pramonės tu-ri būti išjudintos smarkiau dirbti, kad pagamintų daugiau šautuvų, kulkasvaidžių, kanuolių, kulų, šovinių, orlaivių; mes turime suorganizuot, ser-gėjamą mūsų fabriku, elektros stočių, telefonų ir telegrafo susisiekimų, ir įrengt tinkamas ap-saugas nuo oro bombų visose vietovėse.

Mes turime vest begailingą kovą prieš visus dizorganizatorius užfrontės, prieš pabėgėjus, persigandimo skleidėjus, paskalų leidėjus; išnai-kinti šnipus, kenkėjus-ardytojus, prieš parašiu-tistus ir teikt greitą paramą visame tame juos naikinantiem mūsų batalionam. Mes turime at-siminti, jog priešas yra gudrus, besąžiniškai žiaurus, patyręs apgavikas ir melagingų gandų skleidėjas.

Mes turime su visais dalykais skaitytis ir ne-

tapti provokacijų auka. Visi, kas tik skleidžia išgąstingumą ir bailumą ir tuomi trukdo apsigy-nimo darbą, vis tiek, kas jie bebūtų, tuojaus turi būt pristatyti į karo teismą.

Jeigu Raudonosios Armijos vienetai būna kur priversti pasitraukti, turi būt išgąbenti visi gar-vežiniai ir vagonai; neturi būt palikta priešui nei vieno inžino, nei vieno gelžkelio vagono, nei vieno svaro grūdų, nei vieno galiono kūro.

Kolektyviai ūkininkai turi išvaryt visus savo gyvulius ir pervest savo grūdus globon valstybi-nės vyriausybės, kad pervežtų juos užfrontėn. Vi-sa turinti vertės nuosavybė, tame skaičiuje ir ne-gelžiniai metalai, grūdai ir kūras, kurių negali-ma iškraustyti, būtinai turi būt sunaikinti.

Priešo užimtuose plotuose turi būti suorgani-zuoti partizanų būriai ir būreliai, raiti ir pėsti; turi būt sudarytos diversionistų grupės mušt prieš kariuomenę, kurstyti partizanų karą vi-sur, sprogdint tiltus, kelius, gadint telefonų ir te-legrafo linijas, degint miškus, sandėlius ir va-žiuoties priemones.

Užimtos srityse sąlygos turi būt padarytos nepakenčiamos priešui ir visiem jo padėjėjam. Jie turi būt medžiojami ir naikinami kiekviena-me žingsnyje ir visos jų pastangos turi būt nie-kais paverčiamos.

Šis karas su fašistine Vokietija negalima lai-kyt paprastu karu. Tai nėra karas tiktai tarp dviejų armijų; jis taip pat yra didis karas visų Sovietų, žmonių prieš Vokietijos fašistų jėgas.

Šio tautinio karo tikslas dėlei mūsų šalies ap-gynimo nuo fašistinių prispaudėjų yra ne tik pa-šalint pavojų kabantį virš mūsų šalies, bet taipgi padėt visoms Europos tautoms vaitojančioms po Vokietijos fašizmo jungu.

Šiame išlaisvinimo kare mes ne vieni būsime. Šiame didžiame kare mes turėsime kaip išti-kimus savo sąjungininkus tautas Europos ir Amerikos, taip pat vokiečių liaudį, pavergtą hit-leriškų despotų.

* * *

Mūsų karas dėl mūsų šalies laisvės susijungs su Europos ir Amerikos tautų kova dėl nepri-klausomybės, dėl demokratiųjų laisvių. Tai bus bendras frontas tautų stojančių už laisvę prieš pavergimą ir prieš grąšinimus pavergimu iš pu-sės fašistinių Hitlerio armijų.

Šiuo atžvilgiu yra pilnai suprantama ir žen-klinga istorinė kalba Anglijos ministerio pirmi-ninko Churchillio dėlei paramos Sovietų Sąjun-gai, kaip kad ženklingas ir suprantamas yra Jungtinių Valstijų vyriausybės paremtikimas, pa-rodantis pasiruošimą duot mūsų šaliai pagalbos;

o tatai tegali išsaut tik dėkingumo jausmą širdyje Sovietų Sąjungos tautų.

Draugai, mūsų jėgos yra nesuskaitomos. Pasipūtęs priešas greit sužinos tatai savais kaštais. Petyš petin su Raudonąja Armija ir Laivynu tūkstančiai darbininkų, kolektyvų ūkininkų ir intelektualų pakyla kovon prieš užpuoliką priešą. Milionais pakils masės mūsų žmonių. Darbo žmonės Maskvoj ir Leningrade jau pradėjo organizuoti milžinišką savo liaudišką miliciją paramon Raudonajai Armijai.

Tokia liaudiška milicija turi būt sudaryta kiekviena mieste, kuriam grėsia priešų įsiveržimas; visi darbo žmonės turi būt sukelti ginti mūsų laisvę, mūsų garbę, mūsų šalį nuo vokiečių fašizmo.

Kad užsitikrinus spartų sumobilizavimą visų Sovietų Sąjungos tautų jėgų ir atmušt priešą, kuris niekšiška iš pasalų užpuolė mūsų šalį, tapo sudarytas Valstybės Gynimo Komitetas, į kurio rankas pervesta visa valstybės galia.

Valstybės Gynimo Komitetas jau pradėjo veikti ir atsišaukia į visus mūsų žmones telktis apie Lenino-Stalino partiją ir apie Sovietų vyriausybę, kad su savo asmens išsižadėjimu remt Raudonąją Armiją ir Laivyną, kad sunaikint priešą ir laimėti pergalę.

Visos mūsų jėgos paramai didvyriškos mūsų Raudonosios Armijos ir garbingojo mūsų Raudonojo Laivyno!

Visos žmonių jėgos—sunaikinimui priešų!

Pirmyn, laimėt mūsų pergalę!

Liepos 2, 1941. Maskva.

Pasaulis Prieš Nacizmą

(Taša nuo 75 pusl.)

Tuo tarpu Anglijos ir Jungtinių Valstijų karinė pagelba Sovietų Sąjungai auga ir turės augti. Nėra pamato netikėti Churchillio ir Roosevelto prizadams. Pagelba teikiama ir pagelba turės didėti ne iš meilės Sovietų Sąjungos socializmui, bet iš interesų bendrumo šiame kare: arba nacizmas bus sunaikintas, arba jis užkariaus pasaulį!

Tiesa, karas gali būti ilgas, bet jis turi baigtis nacizmo pralaimėjimu.

Nė valandėlei nenustokime vilties laimėti. Dabar ant svarstyklių uždėta visos žmonijos ateitis. Prieš naciškąjį barbarizmą laimės tiesa ir šviesa.

SIAUČIA SIAUBAS

Siaučia Hitlerio siaubūno

Pragarinė mašina...

Viskas griūna, viskas žūna...

Pragaras pats ir gana!...

Žvanga kariški pabūklai,

žviegia tankai-kubilai...

Kas čia, broli, do stebūklai?

Ko gi tu taip pabalai?...

Kenčia nacišką terorą

Mūs' tėvynė Lietuva,—

Priešo pikto ir nedoro

Tai tikroji velniava!

Jam dabar tai pats tas nerštas,—

Plėšia, drasko kruvinai...

Prieš Tarybas verda kerštas...

Bliauna nacių avinai...

Kraugerių dabar ten pilna—

Mūs' įsavyr švėtimų:

Lupa kailį, kerpa vilną,

Veža pilnu vežimu...

Ten Ancevičius, ten Škirpa,

Ten Raštikiai, Skipičiai...

Laisvė Lietuvos sutirpo,—

Raitos naciški žalčiai.

Ką tik pažangesnį gaudu

Tie Gestapo—tie žvalgai,

žudo, mėsinėja, šaudu...

Bet tas bus netaip ilgai.

Šitą nacišką žudyne

Raudonieji suvaldys,—

Ir atgims laisva tėvynė

Ir atgims laisva liaudis!

Jonas Kaškaitis.

Amerikos Judžių Pramonė 1940 m.

Praėjusiais metais Jungtinėse Valstijose iš viso buvo rodamos 673 pilno metražo kino filmos. Iš jų 196 buvo užsienių gamybos. Buvo pastatytos 323 kino filmos pagal originalius scenarijus, 51 filmą pagal pjeses, 109 — pagal romanus. Vidutiniškai vieno pilno metražo kino filmos pastatymas atsiėjo 300,000 dolerių. Praėjusiais metais Amerikos kino pramonėje iš viso dirbo 228 tūkstančiai 322 darbuotojai. Laikiniai dirbančiųjų skaičius kasdien siekia vidutiniškai 741 žmogų. Bendras kino teatrų pelnas siekė 1 milijardo dolerių.

ŠIO KARO TIKSLŲ DEKLARACIJA

Šių metų rugpjūčio viduryje kur nors ant Atlantiko laikė konferenciją Anglijos premjeras Churchill ir Jungtinių Valstijų prezidentas Roosevelt. Varde savo šalių jie išdėstė šio karo prieš nacizmą tikslus bei principus, kuriuos taipgi užgyrė Sovietų Sąjungos premjeras Stalinas:

Deklaracija:

PIRMAS. Jų šalys nesiekia sau jokių svetimų žemių ir kitų medžiaginių laimėjimų.

ANTRAS. Jie nori, kad nebūtų daroma jokių permainų žemės rubežiuose, kurios nesutiktų su laisvai išreikštais troškimais paliečiamų ten tautų.

TREČIAS. Jie gerbia teisę visų tautų pasirinkt sau tokios rūšies valdžią, po kuria jie norėtų gyventi ir jie nori, kad būtų sugrąžintos vyriausios valstybinės teisės ir savivaldybės tom tautom, iš kurių tos teisės liko per prievartą atimtos.

KETVIRTAS. Jie stengsis, tinkamai gerbdami tebegyvuojančius prižadus, pasidaryti, kad visos valstybės, didžios ir mažos, pergalingos ar sumuštos, galėtų prieiti ir naudotis, lygiomis sąlygomis, prekyba ir žaliosiomis pasaulio medžiagomis, kurios yra reikalingos ekonominei jų gerovei.

PENKTA. Jie trokšta įvykdyt pilniausią bendradarbiavimą tarp visų šalių ekonominėje srityje, kad užtikrint visiem pagerintas darbo sąlygas, ekonominį pakilimą ir socialę apsaugą.

ŠEŠTAS. Po galutinio nacių tironijos sunaikinimo, jie turi viltį išvyst tokią taiką, kuri suteiks visom šalim galimybės saugiai gyventi savo ribose ir kuri duos užtikrinimą, kad visi žmonės visuose kraštuose galėtų gyventi savus gyvenimus laisvi nuo baimės ir skurdo.

SEPTINTAS. Tokia taika turėtų duoti galimybę visiem žmonėms keliauti per atviras jūras ir vandenynus be jokio kliudymo.

AŠTUNTAS. Jie tiki, kad visos pasaulio tautos, kaip praktiškais, taip ir dvasiniais pagrindais, turi prieiti to, kad atmetų prievartos naudojimą. Kadangi jokia taika ateityje negali būt išlaikyta, jeigu šalys, kurios grumoją ar gali grumot užpuolimu užsieniams, jeigu tos šalys ir toliau vartos armijų, jūrų ar oro apsiginklavimus, tad jie tiki, jog kol bus įsteigta platesnė ir pastovesnė visuotinio saugumo sistema, tai būtinai reikalinga nuginkluot tokias šalis. Jie taipgi padės ir padrąsins daryt visus galimus praktiškus žingsnius, kurie palengvintų kriušinančiąją apsiginklavimų našą visom taiką mylinčiom tautom.

WINSTON CHURCHILL.
FRANKLIN D. ROOSEVELT.

Prezidentas Rooseveltas ir premjeras Churchill laikė konferenciją. Kairėje pusėje sėdi Rooseveltas, o dešinėje Churchill. Užpakalyje stovi kiti Anglijos ir Jungtinių Valstijų konferencijos dalyviai.

BORODINO*

Dėduk, juk tai nedovanai
Maskva sudeginta visai,
Prancūzams palikta?

Juk kovos tuo metu nutiko
Taip baisios?—priešai mus apniko!
Ir Rusams atminty paliko
Borodino dieną!

—Taip, buvo tuomet drąsus vyrai,
Ne tai, ką šių laikų pagyrai:
Dar karžygių kartos!

Tik, blogas teko jiems likimas,
Daug žuvo jų susidūrimuos...
Bet, jei ne Dievo būt skyrimas,
Nedavę būt Maskvos!

*Šiose Lermontovo eilėse naujokas prašo seną rusų kareivį paaiškinti, kaip tai atsitiko, jog Maskva buvo sudeginta ir francūzams užleista. Naujokas taip pat nori plačiau sužinoti, kodėl visa Rusija mini dieną, kurioje prie Borodino, nepertoli nuo Maskvos, įvyko mūšis tarp rusų ir francūzų.

Senis, atsakydamas, piešia didvyrišką rusų narsą ir mūšio baisenybes. Rusai taip karžygiškai kovėsi, kad francūzai nebūtų galėję įkelti kojos į Maskvą, jei, girdi, Dievas nebūtų taip nusprendęs, aiškina senasis kareivis.

Tas didis istorinis mūšis įvyko 1812 m. rugsėjo 7 d. (o pagal senąjį rusų kalendorių, rugpjūčio 26 d.) prie Borodino kaimo, 70 mylių į vakarus pietus nuo Maskvos. Tai buvo vienas pačių kruviniusių mūšių. Kovėsi 130,000 francūzų kariuomenės, komanduojami imperatoriaus Napoleono, prieš 120,000 rusų, kurių vyriausiasis komandierius buvo Kutuzovas; ir viso per kelias valandas liko užmušta apie 42,000 rusų ir 32,000 francūzų. Rusai neteko 22 generolų, o francūzai—31.

Po Borodino mūšio, rusų armija naktį traukėsi į Maskvą.

Rugsėjo 13, šešios dienos po Borodino, rusų kariuomenė apėjo Maskvą, ir sekamą dieną francūzai atėjo Maskvon. Bet miestas, pagal rusų komandos įsakymą, buvo padegtas. Gyventojai užkūrė jį gaisrais, kiek tik galėjo, kad nieko priešui neliktų, ir patys apėjo miestą. Francūzai plėšė ir grobė visa, ko dar liepos nepasipėjo sunaikinti.

Bet Maskvos sudegimas, "kaip kankinio," ir jos plėšimas sukurstė Rusijos žmones ir patarnavo kaip ženklas visuotinam Rusijos valstiečių sukilimui prieš įsiveržėlius.

Francūzų armija nerado sau reikmenų Maskvoje ir negalėjo žiemotai supleskintame, sunaikintame mieste. Tuo tarpu kazokai ir valstiečiai be paliovos puolė ir teriojo neprąstyti svečius. Tatai ir priverstė Napoleoną su savo armija pasitraukti iš Maskvos spalio 19 d. tais pačiais metais. Pirm pasitraukdami francūzai dar bandė išsprogdinti istorinį Maskvos centrą Kremlį, bet jiems nepavyko.

Visoj nelaimingoj francūzų kelionėj atgal iš Maskvos, rusų kaimiečiai partizanai juos taip pat naikino be atalaidos. Į Rusiją buvo atėję pusė milijono francūzų kariuomenės, bet išėjo tik apie 50,000. Devyni iš kiekvienos dešimties jų žuvo Rusijoje.

Mums teko ilgai, tyliai trauktis,
Nerimti, ilgai mūšio laukti,
Tai pykdė senukus.

"Ką mes? Gal eisim žiemavoti?
Gal ėmė jau vadai bijoti,
Kad priešus laikas pasijoti
Per rusų durtuvus?"

Ir teko mums laukuos sustoti:
Yra ten vietos paskrajoti!
Padarėm redutus.

Mūsiškiai buvo nesusnūdę—
Dar švintant buvo jau subudę;
Tik ėmė ošt miškai sujudę—
Pamatėm prancūzus.

Kanuolę užsitašęs drūčiai,
Manau sau: pamatys vyručiai!
Lai tas mosje žinos!

Nėr ką gudrauti, jau reiks kovoti,
Prieš priešus siena atstoti,
Net galvą mūšyje pakloti
Del tėviškės senos!

Jau šaudėmės antra dienele,
Bet ką tai mums tokie darbeliai?
Mes laukėme trečios.

Girdėjom kalbant neramiuosius:
"Kitaip būt laikas sveikinti juosius."
Ir štai laukuos kovos baisiosios
Sulaukėme tamsos.

Aš pas lafetą sau gulėjau
Ir ilgai šūkaujant girdėjau
Linksmuosius prancūzus.

O mūs vieta rami taip buvo:
Kam šveisti kiverį pakliuvo,
O kas, galando sau durtuvą,
Kramtydamas ūsus.

Bet ėmus tik rytams blaivytis,
Pradėjo visa tuoj mainytis,
Pradėjo eit pulkai.

O vadą puikų mes turėjom:
Tarnaudamas carui, mus mylėjo—
Bet gaila: plienas jį lytėjo,
Jau po žeme senai.

Jis žodžiais mums į širdį taikė:
"Vyručiai! Maskvą ginti reikia!
Ten mirsime visi.

Nes mūs tėvai ten mirt turėjo!"
Ir mes numirti prižadėjom,
Ir savo žodžiuos ištesėjom
Borodino mūšy.

Dienelė buvo... Dūmai ėjo,
Prancūzai vis patekt norėjo
Į mūsų redutus.

Ulonai su margais ženklukais,
Dragūnai su baltais kutukais—
Visi aplinkui mus tik sukos,
Visi mėgino mus.

Tokių kovų jums neregėti!...
Tik ėmė vėliavos mirgėti,
Tik blyksėjo žaibai.

Skambėjo plienas, kulkos spengė,
Kovotojai badyt nestengė,
Ir mus nuo bombų nuolat dengė
Numirėlių kalnai.

Tą dien mus priešai išmėgino,
Jie rusų karžygių pažino
Durtuvų puolimus!...

Drebėjo žemė ir krūtinė,
Žirgai ir žmonės susipynė,
Tik gaudė šūvių sartinė
Po kalnus, po miškus...

Jau temo. Teko mums sustoti,
Bet rytą rengėmės kovoti,
Kol mūs nors vienas bus...

Tik būgnams ėmus mums sakyti,
Kad busurmonai jau nuvyti,
Mes ėmėme žaizdas skaityti,
Ir žuvusius draugus.

Taip! drąsūs tuomet buvo vyrai,
Ne tai, ką šių laikų pagyrai,
Dar karžygių kartos!

Tik blogas teko jiems likimas;
Daug žuvo jų susidūrimuos
Bet, jei ne Dievo būt skrymas,
Nedavę būt Maskvos!

Vertė Antanas Valaitis.

M. J. LERMONTOVAS.

KALINYS

Kam sukaustėt mano valią?—
Duokit laisvės, spindulių,
Gražią, jaunąją mergelę
Su eikliuoju žirgeliu!

Aš mergaitę prie krūtinės
Prisispaudęs, apkabinęs,

žirgužėlį paplaksiu
Ir į stepas nuskrisiu.

Bet langų virbai plieniniai,
Duryš užsklęstos, dėja;
Mergužėlė marmurinėj
Sau gyvena pilyje.

Žirgužėlis, nežabotas,
Sau po pievas spinduliuotas,
Po laukus plačius, žalius
Laksto linksmas ir smagus.

Aš tik vienas čia sukaltas,
Be paguodos, kalinys;
Toks nykus tas urvas šaltas,
Gėsta lempos jau ugnis.

Tiktai girdis, kaip už sienos
Sargybinis budi vienas,
Tik girdėt tyloj nakčių
Garsas žingsnių jo sparčių.

Išvertė K. Pr. Inčiūra.

M. J. LERMONTOVAS.

MIRŠTAS GLADIJATORIUS

Džiaugsmų audra. Liepsnoja liustros. Taip
ištvinkė

Triumfuoją, blizga, ūžia Kolizejaus cirke
Romėnų minių minios. Netveria džiaugsmu.
Banga išsiveržė štai džiugiesio jausmų
Pašėlusiu džiaugsmu!

Areną sutrenkė katučių sartinės.
O jis perverta krūtinę, štai suremtas skausmų,
Ant smėlio guli kraujuose patvinęs;
Maldauja gailistos jo žvilgsnis nusiminęs...
Bet veltui, nieks čia nesupras kančios jo begalinės.
Minia tik džiūgauja, triumfuoją,
Ir laurais jo žudytoją apvainikuoją.
O kraujas jo srovendamas garuoja.
Svajonės, godos, mintys paskutinės
Prieš miršančiojo gladiatoriaus akis skrajoja...
Ir mato jis: štai gimtojo Dunojaus vandenys
banguoja...

Laisvos tėvynės saulėti laukai žaliuoja...
Jis mato savo motinos ištįstą ranką...
Jau seno tėvo paskutinės jėgos senka...
Jam matos, kaip vaikučiai žaidžia mylimi...
Visi jo laukia grįžtančio su šviesia viltimi...
Bet veltui, veltui jiems tos šviesios viltys žėri!—
Jis niekados jau nebegrįs į mieląją gimtinę:
Nukovė priešas jį, kaip plėšrų gijos žvėrį,
Kad nors akimirka palinksmintus bejausmę
minią...

Sudieu, ištvirkus Romą, sudieu, brangi tėvyne!
Išvertė K. Pr. Inčiūra.

KOMP. LIUDVIKAS BETHOVENAS

Jis Mąstė Apie Milžinišką Žmonių Kolektyvą, Kursai Gyvena ant Žemės; Jis Aiškiai Girdi Griausmą Pasaulinių Katastrofų, Malo Grandiozious Vaizdus, kaip Griūva ir Gimsta Pasauliai

ANATOLIS VINOGRADOVAS.

1792 metais dvidešimt dviejų metų jaunuolis Liudvikas van Bethovenas atsirado Venoj. Užpakaly pasiliko atminimai vaikystės, praleistos nedideliame Bonos miestely, ant Reino, kur 1770 metų gruodžio 16 gimė didis kompozitorius. Bethovenas nuvažiavo Venon, ieškodamas savistovaus uždarbio. Jis čia atsivežė savo viltis, užmačias ir planus. Jis jau vieną kartą buvo Venoj, tam muzikiniam Europos sostamiesty, ir čionai jo muziką girdėjo didis Mocartas, kurs apie dar nežinomą genijų atsišaukė labai pakiliai.

Tebėr užsilikęs albatas, kurį draugai davė Bethovenui prieš išvažiavimą. Visam pageltusiam sąsiuvinėly nėra nė priminimo apie tai, kad už Reino griaudžia kanuolės, nes Didžioji francūzų buržuazinė revoliucija ginasi nuo monarchistinių įsikišėlių. Bet jau 1794 metais Bethovenas rašo savo išleidžiamam: "Daugybė visokio svietelio čionai apimta propagandos, ir visi kalbinėja, kad turėtų įvykti revoliucija, bet aš manau, kol austrijokas turi alučio ir dešraičių, maišto jis nekels."

1798 metais, iš tiesioginių susiėjimų su respublikoniškais Francijos oficialiais, Bethovenas užsidega respublikine ugnimi, ir jo vidujinis karštas palinkimas į liuosybę pereina į politinius respublikiečio povyzius, kurie ilgai taip galimai išsivystė.

Francūzų valdininkas Tremonas rašo savo atsiminimuose: "Austrijos imperatoriaus dvare Bethovenas skaitėsi neabejotinai respublikiečiu, dvaras jam nerodė jokio palankumo, ir, net atbulai, niekas iš dvaro niekad nedalyvavo Bethoveno kūrinų išpildyme."

Pati savaime muzika, pagimdyta revoliucijos ir respublikinio trečiosios klasės sąjūdžio, visiškai nieko Bethovenui nedavė. Jis ėjo savo keliu, bet jį savaime pagriebė revoliucinė banga. Prieš kompozitorių pradėjo skleistis naujas pasaulis, muzika pradėjo nebetilpti uždarytos seklyčiose ir salionuose, pradėjo išeiti iš jų ribų į atvirą orą, į mūšius laukus, į aikštes, sukilimo apimtas, į gatves, barikadomis užtvertas, kur vėjas keda naujų revoliucijos vėliavas ir, kaip buores, išpučia palas su naujos istorijos obalsiais.

Vieton sen-vokiškos ramybės, kuri apibūdina grynai dvasinę muziką, atsiradusią mažų ir didelių vokiškų karalių dvaruose, ateina muzika su plačiu įtakingumo diapasonu, muzika audringa, aistringa, gili ir rimta. Jei teisingas Berliozas, kaip muzikinis kritikas, skaitantis kai kurius Haideno kūrinius kunigaikščių pietų iliustracijomis, tai šimteriopai teisingi tie kritikai, kurie mato Bethoveno muzikoj revoliucinę naujosios gadinės pažangą, didingų istorinių įvykių atvaizdą, muzikinę išraišką milžiniškų žmogaus jausmų, patyrimų, prieinamų supratimui plačiausių žmonių masių.

LIUDVIKAS BETHOVENAS (1770—1827)

Pratiedamas kelią šitam naujam muzikos pasauliui, Bethovenas neveltui kamantinėja Plutarcho "Didvyrių Biografijas." Iš jų jis mokosi, jose jis pažįsta tą geležinį žmogaus valios užgrūdinimą, pagal kurį privalo lygintis naujosios gadinės pobūdžiai. Jau ir ankstyvieji Bethoveno kūriniai atvaizduoja netik jaunuolišką nerūpestybę, kaip kad 1-ji 1800 metų simfonija arba jo džiaugsmingas, juokais kunkuliuojas "Sėptetas,"

tais pačiais metais parašytas, bet ir pripažinimą visos žmoniško sielvarto gilumos. Tokiam sielvartui pašvęstą "Patetingoji Sonata" 1799 metais ir 3-čioji Sonata 1798 metais.

1803 metais Bethovenas užbaigia vieną didžiulį savo kūrinį — 3-čią ("Herojiškąją") Simfonią, kuri pasirodo lyg kokia viršūnė to audringo jo kūrybos laikotarpio. Jau šitoj simfonijoj neapsakomu pajėgumu skamba motyvai, pagimdyti didžiulių sujudimų ir sukrėtimų, kuriuos pergyveno Europos visuomenė pirmiau įvykusiais revoliucinės audros dešimtmečiais.

*

Asmeninis Bethoveno likimas buvo baisus. Jam dar nesuėjo 30 metų, kuomet, kartu su jo muzikinio genijaus besiskleidimu, atsirado pirmieji pažymiai visiško girdėjimo praradimo. Jis rašo vienam savo draugui (Amenda, Kurliandijoj): "Tavo Bethovenas giliai nelaimingas, — žinok, kad pati prakilnioji mano esybės dalis, mano girdėjimas, nepaprastai apsilpo." Laiške Behelerui Bethovenas sako: "Beveik dviejų metų bėgiu aš vengiau bet kokių susiejimų, kadangi aš nepajėgiu žmonėms pasakyti: 'Aš kurčias.' Aš noriu, jei tik tai yra galima, eiti prieš savo likimą."

Bethovenas ėmė gyvenimo smūgius narsiai, kaip kareivis. Jis rašo vienam savo korespondentui: "Aš daėjau beveik iki elgetystės, bet esu priverstas daryt nudavimą, kad neatsisakau sau būtinybių." Bethovenas negalėjo eit ant gatvės, nes neturėjo autuvo. Jis sėdėjo namie ir baigė rašyt vieną savo sonatą (op. 106).

Bet net ir tuo laikotarpiu, kada vidujiniu girdėjimu Bethovenas slėgė nepermaldaujanus ir baisius garsus "likimo, stuksenančio duris," jis mąstė apie milžinišką žmonių kolektyvą, kursai gyvena ant žemės. Atsitraukdamas nuo asmeninių kančių ir nemalonių, jis aiškiai girdi griausmą pasaulinių katastrofų, mato grandiozų vaizdus, kaip griūva ir atgimsta pasauliai. Jis girdi tą "nelemtą stuksenimą likimo," primenančio pražūtį ir mirtį.

Šita likimo giesmė, dagirsta kompozitoriaus ir padėjusi pamata jo 5-tajai Simfonijai, neužgesė šviesos kurčio Bethoveno sieloj, neužgniaužė jos ledinančias baimės šūrpuliais. Tartum kūjo dūžiai į titnago gabalą, šita giesmė iškapojo skaidrios liepsnos galingus kūlius, uždegančius žmonių kovos aistra. Ir šitas nepergalimas kovos pasirijimas atsiskleidžia garsų galybėje, griausmės žmogaus užsirūstinimo prieš likimą. Kaip nepanašus šitas titaniškas griauzdžias rūstumas į susitaikymo giesmę, į saldžią muziką vergų,

besijuokiančių iš savo retėžių, be noro juos sudaužyt! Giliai sąmoningas, galingas kovos krioklys darosi himnu drąsiam pasirijimui į kovą, ir kaip tik pergalė numatyta, jos garsai nustelbia tamsius, juodus likimo giesmės taktus.

Pergalė įkvepia linksmybė. Atkakli, didingą naujos gadyinės samokslą, naujos epochos žingsniuotę išgirdo Bethovenas, kaip pergalės giesmę, ir perdavė sekamoms gentkartėms, kaip linksmybės giesmę. Virš 10 metų paeiliui nešioja Bethovenas šitą linksmybės temą ir išstobulina ją muzikalijai vis platin ir platin. Galutiną tos džiaugsmo dainos apdirbimą Bethovenas taupo tam, kad jai užbaigus vieną savo būsimų kūrinių. Jis svajoja apie 10-tą ir 11-tą simfonijas, kur jis išnaudo perkuria užgintą Silerui temą "Laisvės Linksmybė" ("Freude vom Freiheit") vieton tos atitrauktos nuo laisvės (Freiheit) linksmybės (Freude).

Kaip žinoma, šita svajonė neįsikūnijo. Paskutinė, 9-toji Simfoniya, visiškai nauja sulyg savo forma, išpildo 4-tojo daly "Laisvės Linksmybė."

Kol Bethovenas darbavosi ant atskirų dalių to grandiozios 9-tosios Simfonijos plano, jojo gyvenimas vystėsi toli nelinksmiai. Jis darėsi iš pakaitų muzikinio pasisekimo ir medžiaginių rūpesčių, vargų ir neturto.

Bethovenas rašė kūrinius kameriniam išpildymui. Jis pagamino eilę galingų kūrinių, kuriais atsiveria nauja smuikinės kultūros era. Jo smuikinės sonatos ir smuikinis koncertas savo plano didumu ir savo išpildymo pilnumu ir platumu, ant tiek nepanašūs visiems pirmtakūnams, kad jie tapo klasiniu pamatu kiekvieno didelio koncerto bile kurio smuikininko-virtuozo. Sonata, pašvęsta vienam Kreicerui, įėjo muzikon su Kreicero vardu. Šituo vardu buvo pramintas garsusis Leono Tolstojaus romanas. Genijaus kūrėjas zanrų ir stylių srity, Bethovenas buvo nepasiekiamai aukštų kūrėjų linksmy, humoristų ir rūščiai-kandžių sarkastingų skercų (scherzo). Gamindamas sonatas nepaprastai įvairias, įstačių improvizacijų genijus Bethovenas rieškūčiom sėmė medžiagą iš gyvų liaudiškos muzikos šaltinių.

Šalia 12 liaudiškų dainų, Bethovenas paliko mums 57 irlandiškas, 26 vėliškas ir 12 šotlandiškų (škotiskų) dainų vienam balsui, su palydėjimu fortepijono, smuiko ir violančelio, neskaitant dvibalsių ir tribalsių dainų. Bendras numeruotų jo kūrinių skaičius daėina iki 150. Melodijos rusiškų dainų tema taipgi buvo jo išnaudotos. Rusų pasiuntintys Venoj Razumovskis buvo kompozitoriaus garbintoju, ir Bethovenas niekad neatsisakydavo rašyt jo kvartetui.

Ant kunigaikščio Golicino užsakymo Bethovenas parašė įstabų kūrinių—styginių kvartetų (op. 127, 130, 132). Romėno Rolando išsireiškimu, šitie kvartetai—užvis giliausi Bethoveno kūriniai: „Regis, kad jie parašyti autoriaus krauju.“ Mažučiuotė smulkmena: Golicinas nė skatiko neužmokėjo Bethovenui už šituos kvartetus, ir, kada skaisčiausiam užsakytoji prisimindavo apie užmokėstį, Golicinas pareiškė, jog kompozitorius privalo tenkintis aukšta savo kūrinių intaka, ir jog „Bethovenui sarmata kalbėt apie tokius žemus dalykus, kaip pinigai.“

Padaręs Veną muzikinių pasaulio sostamiesčių, išlepinęs Venos publika savo koncertais, Bethovenas nesijautė nė turtingesnis nei ramesnis. Garbė neišgelbėjo jo nuo elgetystės.

*

Sunkiausiais sau metais Bethovenas užbaigia savo gigantiską kūrinių — 9-tąją Simfoniją. Mesdamasis į naują kovą, Bethovenas, pažinęs žmogų kančių gilmeną, kaip narėnas, pasinėręs dugnan pasaulinių žmonijos nelaimių, grąžina į saulėtą paviršių „linksmybės perlą, džiugsmo žemčiūgą.“ Bet tai nėra abstrakti olimpiško genijaus Gėtės linksmybė: yra tai didžiausia banga „linksmybės tautų.“ sujungtų galingo laisvės džiugsmo. Dar garsiausi 1793 metais, revoliucinio francūzų Konvento metais, užmanė Bethovenas pagrindines šios simfonijos temas. Skerco tema buvo autoriaus parašyta 1815 metais. 1823 metais pasiliko Bethovenui tiktauri sūrišt vienon krūvon 3 simfonijos dalies juodraščių gabalėlius. O paskui jis padarė nuosprendį pakeisti instrumentinę simfonijos pabaigą (nežiūrint milžiniškų sunkenybių)—pakeisti balsinių įkūnijimų politinės laisvės ir linksmybės temas: „Milionai žmonių pulė puola šito jausmo glėbin, milionai išlaisvintų žmonių apglėbti džiugsmo—linksmybės.“

Berliožas rašė: „Tarpe skirtingų nuomonių apie šią simfoniją vargu bau atsiradę dvi vienos. Yra kritikų, kurie žiūri į ją, kaip į baisūnišką beprotystę, kiti garbingai pareiškia, jog dar neatėjo laikas ją suprasti. Bet didžiulė meno meistrų dauguma pripažįsta ją nepaprastu kūriniu, kurio tūlos dalys iki šiolei dar tebėra neišaiškinamos. Yra grupė muzikų, uoliai nagrinėjančių visa tai, kas prisideda prie meno prasmės praplėtimo; visapusiai apmąstę simfonijos su chorų planą, perskaitę ir išklausę ją atsidėjusiai keletą kartų, jie tvirtina, jog tai—dideliausias Bethoveno genijaus kūrinys. Mes priimam šią nuomonę.“

Po atskleidimo viso didingumo pirma ėjusiu

muzikinių simfonijos atvaizdų, orkestras staiga nutyla. Bet tai nėra muzikinė pauza, Bethoveni, kaip ir visiems didžiausiems genijams, prietinka pasiekti nepaprastos skambėsio aukštumos keliu naujo atidengimo pačios tikrėnybės priešgynybių. Štai kodėl patį tylėjimą Bethovenas padarė muzikinio reikšmingumu įrankiu. Orkestro tylėjimas pavirsta muzikine medžiaga, visiškai nauja ir nesitiktėta. 4-tojo daly vos girdimas skambėsio daro pradžią balsinei temai, o paskui orkestrinė tema pereina į žmonių balsus; linksmybės ir laisvės tema apima žmones. O toliau ji atskleidžia visą savo galybę, užlieja žmones upeiliu saulės šviesos, galingo, pilno atvėrimo visų džiugaujančių, apsisparnojusiu žmogaus jausmu.

...1824 metų gegužės 7 dieną Kentnertorgo teatro salė buvo pilnutėlė. Bethovenas, dar neseniai prisirengęs apleisti Veną ir išvažiuoti Londoną, dabar nurimęs ir žinąs tiktauri vieną kūrybinį sąjūdį, stovėjo po dešinei dirigento. Jojo veidas, rampos ugnį šviesoj, buvo išblyškęs. Jis žiūrėjo į muzikantus ir prieš kiekvieną simfonijos dalį reikėdį dirigentui tempus orkestrui vesti. Tiktauri orkestras matė šitas degančias nesuvaldomo genijaus ugnimi akis, o Bethovenas žiūrėjo tik į akis ir rankas dirigento. Jis negirdėjo dauggarsio publikos triukšmo, jis ją visiškai užmiršo. Jam, 9-tosios Simfonijos tvėrėjui, persikyrė teatro sienos, jis kreipėsi galingu ir prisakančiu savo muzikos šauksmu į visus žemės gyventojus. Ir kada užbaigiamieji šios simfonijos 4-tosios dalies taktai nustojo skambėti, jis vis tebestovėjo, kaip ir pirma, atsisukęs veidu į orkestrą. Jis negirdėjo rankų plojimo, jis nesugavo viso griausmingo rėkimo, o svarbiausia, jis nežiūrėjo į veidus žmonių, audringai reikšusių savo entuziazmą. Tada dirigentas pasuko į veidų į publiką. Bethovenas viską suprato ir linkerėjo galvą. Šituo linkerėjimu jis, mandagiai stovįs žmogus, dar tebesiklausęs savo vidujinių genijaus garsų, davė netiktėta ženklą į nepabaigtas, purtinančias ir jaudinančias ovacijas.

Bethovenas mirė 1827 metų kovo 26 dieną nuo plaučių uždegimo. Jis gyveno 56 metus ir 3 mėnesius.

Bethovenas artimas mums ir per šimtmetį, atskiriantį mus nuo jo laikų. Neveltui po paskelbimo, ant VIII Nepaprasto Suvažiavimo Tarybų Stalino Konstitucijos, šito didžiausiojo akto, ženklinančio savimi pradžią naujos pasaulinės žmonijos istorijos eros, mūsų šalis kartu su suvažiavimu atstovais klausė 9-tąją Bethoveno Simfoniją.

Vertė Jonas Kaškaitis.

RASĖS MOKSLO ŠVIESOJE

J. GUŽAS

Šiandien visomis pusėmis yra sėjama rasinė ir tautinė neapykanta. Gal manysite, tas daroma be tikslo? Aišku, kad tame slepiasi labai daug. Pasekmės aiškiai matomos, kas jas nori matyti. Klausimas apie rasę yra vertas atydos. Ar nebus naudinga, jeigu ji kiek plačiau pagvildinsime, patyrinėsime? Kas sudaro rasę? Kaip ji atsirado? Kur rasių buvo pradžia? Kiek ir kokios rasės šiandien randasi? Ar yra "airijonų rasė"?

Ledynų Gadynė.

Mūsų žemė yra mačius įvairių rasių, pradedant ledynų gadynė iki šių dienų. Žemė nekalba, tačiau ji daug pasako, parodo. Ji reikia suprasti, atsakymą rasime. Mokslininkai-geologai suranda atsakymus įvairiais klausimais. Jie suranda daug slaptųjų žemėje ir įrodo, kad žemė yra turėjusi du ilgus ledynų periodus ir keletą mažesnių, su pertraukomis.

Ledynų pėdsakas turi paslėpęs žemėje daug istorinės vertės faktų apie žemės praeitį ir žmones. Kaip daviniai teigia, žemė yra buvęs ledų užklota 130,000 metų atgal. Atklotas ledų išbuves, su mažomis pertraukomis, arti 30,000 metų; antras ledų periodas buvo 40,000 metų atgal ir išsilaikė arti 20,000 metų. Pastarasis buvo irgi su pertraukomis ir netokis šaltas.

Gyvuliai ir augmenys tų laikų, kurie negalėjo išsilaikyti, išnyko. Jų liekanos yra atrandama žemės sluoksniuose. Greta kitų gyvulių, atrandama ir žmogaus kaulų. Tais laikais žmonės gyve-

no olose-urvuose, kad apsisaugoti nuo žaliųjų ir žvėrių. Gal būti, jie kitokio gyvenimo ir nežinojo.

Priešistorinis žmogus.

Mūsų žemė, vėjų-šalių varginta, iškentėjo ir išsaugojo jai paliktas žymes, taipgi išlaikė ir anų laikų žmogaus liekanas, civilizaciją. Tyrinėdami žemės sluoksnius, mokslininkai randa, kokie žmonės gyveno, jų civilizaciją, kokie gyvuliai bei augmenys augdavo tam tikrais žemės istorijos periodais.

Dr. E. Dubois, 1892 metais, kasinėdamas žemės sluoksnius Java saloje, rado žmogaus kaukolę. Kada ištyrė, pasirodė, kad proporcingai daug mažesnė už vidutinę galvą šių dienų žmogaus. Jis užvardino tų žmonių rasę *beždžion-žmogių veisle*. Nustatyta jų gadynėi data—450,000 metų atgal ar kiek vėliau. Kitas, į pastarąjį panašus, iškasken rastas Chinijoje, 1927 metais, Rockefeller Foundation mokslininkų grupės. Dr. Davidson Black mano, kad šis žmogus galėjo būti civilizuoatesnis už Java žmogų.

Neanderthal apylinkėje, Rhine provincijoje, atrasta žmogaus kaukolė rodo, kad šis žmogus jau civilizuoatesnis už anuodų. Galva proporcingai nedaug mažesnė už vidutinę šių dienų žmogaus galvą. Jo gyventa apie 20,000 metų atgal. Kaip matome, jis gyveno jau daug vėliau už Java saloje rastą žmonių veislę. Neste-

Prof. J. H. McGregor'o paruošti modeliai žmogaus vystymosi: (1) Java žmogus yra dar pušaubezdžionžmogis, galva proporcingai daug mažesnė ir įžiūra panaši į bezdžionės. (2) Neanderthal žmogus yra manoma, kad jis buvo labai artimos veislės šių dienų žmonėms. (3) Cro-Magnon žmogus jau visai panašus mūsų rasės žmonėms.

bėtina, kad jis mažai skyrės nuo dabartinių žmonių. Stiprus argumentas už evoliuciją.

Ar buvo Neanderthal žmogus civilizuotas? Sunku kas apytikriai sakyti, nes rasti padavimai yra menkos vertės, daug ką neparodo. Vienas žinoma: jis buvo medžiotojas, gyveno urvuose ir veikiausiai kaitinosi nuogas prieš saulę, drabužių neturėjo.

Kita rasė žmonių atrasta Europoje yra vadinama *Cro-Magnon žmogus*. Jis yra labai panašus į mūsų laikų žmogų: aukštas-tiesus, pailga, siaura galva, kaip didžiūmos šių dienų žmonių, tik žandikauliai daug platesni, stipresni. Ar buvo Cro-Magnon žmogus giminingas su Neanderthal rase? Davinių iki šiol apytikrių nėra. Klaidos nepadarysime manydami, kad jiedu yra skirtingų rasių žmonės. Cro-Magnon veikiausiai atėjo daug vėliau iš rytų į Europą. Jis yra civilizuotesnis, nes jau turėjo ir ugnį, kultūrą—gyvenamuose urvuose rasti įvairūs gyvulių braizniniai, kaulinė adata drabužiam siūti. Indų dar neturėjo—vėlesnė gentkartė teisra.

Civilizacija-kultūra vystėsi lėtai žingsniais: pradėjo su akmens primityvišku-neapdirbtu įrankiu, perėjo į švelnaus akmens gadyne ir lėtai, laipsniškai keliavo iki komplikuočiausios šių dienų mašinos.

Moderninis žmogus.

Perbėgome, kaip čia pasakius, žaibo greitumu per žmogaus vystymosi istoriją apie pusės milijono metų. Aišku, neįmanoma buvo daug kas atžymėti į tokią suglaustą vietą. Žmogų pasiėmėme iš vidurkelio jo istorinio gyvenimo ir matėme: Java žmogus dar pusbedžionis, Neanderthal žmogus jau tobulesnis ir Cro-Magnon žmogus visai normalus, tik dar mažai civilizuotas ir nekultūriškas.

Na, pagaliau, mes atėjome į tokią vietą, kada galime stebėti į bočių atsiekimus: ką jie nuveikė, ką mums davė? Anksčiau susipažinome, kad jie pradėjo civilizaciją dar urvuose gyvendami. Jie ten nepasilikio, oėjo vis toliau: išrado akmens įrankį ir kitus padargus; prisijaukino laukinius gyvulius, agrikultūrą išvystė, iš mažų šeimų išauklėjo valstijas ir valdymuisi padėjo pagrindą; jie buvo sumanytojai ir įgyvendino papročius vedimosi vienos rasės narių su kitos rasės nariais, kas reiškia rasių maišymąsi. Rasinė maišatis eina nuo priešistorinių laikų. Gal rasis tokių, kurie jausis labai prastai šį faktą prisiminę? Lai bus jiems tas nuoširdi pamoka. Šiandien manyti apie rasių kraujo tyrumą būtų absurdas ir istorinių faktų kraipymas.

Šių dienų žmonių veislė yra viena ir visi panašūs anatominiai, fiziologiniai ir socialiai. Jie skirtingi galvos forma, veido struktūra, odos ir plaukų spalva—galiausiai plaukų šūnimis. Kartu sudėjęs į daiktą skirtumus charakteristikų, gaunasi rasės. Nėra tokio daikto, kaip Vokiečių rasė, žydų, ar Prancūzų...

Žmonių Rasės.

Šiandien mokslui yra žinoma tik trys rasės: Kaukazičiai, Mongolai ir Negrai. Į jas lengvai pritaikoma 95 nuošimčiai visų žmonių, o likusieji penki nuošimčiai neįeina, bet čia praleisime smulkmenų aiškinimą.

Kada rasės atsiranda? Kaip mokslieki tyrimai teigia, rasės dabar neatsiranda. Jų pagrindiniai charakteriai yra atsinešti iš bočių, esamų rasių, gyvenusių dar ledynų gadyne ar anksčiau. Mokslas apskaitliuoja, kad Kaukazičių rasės žmonės atėjo į Europą dar ledynų periode; Mongolų rasės žmonės jau gyveno Azijoje irgi tuo pačiu laiku, Amerikos krantus pasiekė mongolietiniai—Indijonai—dar sausžemiu, kada jūrų buvimas du kontinentu nebuvo atskyres; Negrų rasės bočiai randami Afrikoje, kurie ir į Europą yra buvę atėję su kitomis rasėmis tuo pačiu laiku, nes jų charakteristikai atitinkanti kaulai rasti Italijoje iš ledynų periodo. Faktas pats už save kalba, kad Negrų rasė yra lygiai sena, kaip kitos. Jeigu taip, tai ji gali būti lygiai civilizuota.

Dabar kiek plačiau dirstelėkime į kiekvieną rasę atskirai ir susipažinkime į pagrindinius skirtumus vienos rasės nuo kitos. Jos seka:

1. **KAUKAZIETIAI.**—Galva pailga, apart alpinų, nosis aukšta-ilga, lūpos plonos; oda balta, bet ne visų; plaukuotas vyrų veidas ir nemažai ant viso kūno plaukų. Jų yra keli tipai, būtent:

Nordikai.—Aukšti-platus, galva pailga, nosis siaura-ilga, akys mėlynos ir šviesūs plaukai. Baltiko jūrų apylinkės didžiūma gyventojų yra nordikai.

Alpiniečiai.—Maži, akys ir plaukai tamsūs, galva plati-trumpa. Centralinės Europos gyventojų didžiūma alpinai—Alpų kalnų srityje.

Armėniečiai.—Į alpinus panašūs, tik nosis ilgesnė: armenai, turkai, persai, syrijonai ir žydai.

Dinarietiniai.—Į armėniečius panašūs, tik aukštesni ir ploni: albanai, croatai, montenegrai ir t.t.

Hindėnai.—Panašūs į viduržemiečius — oda daug tamsesnė. Šiaurės Indijos žmonės.

Viduržemiečiai.—Maži, galva pailga, oda tamsi, plaukai labai tamsūs: italai ir kiti.

Rytų Baltikai—Maži-stori, kaip alpinai, tik plaukai stambūs. Jie maišyti: alpinų, mongolų, ir nordikų priemaišų. Finali ir rusų dalis įeina.

2. *MONGOLAI*.—Galva plati, noris trumpa-plati-zema, plaukai stori-juodi, oda svyruoja nuo baltos iki tamsiai rudos, akys tamsiai rudos. Jie sudaro tris tipus:

Azijičiai—Chinai ir kiti.

Oceanai—Japonai, rytų indėnai, philipinai ir kiti.

Amerikos Indijonai—Labai maišyti, bet įeina į vieną tipą.

3. *NEGRAI*.—Aukšti, oda gelsva ar pilkai juoda, akys tamsiai rudos ar mėlsvai juodos, nosis žema, lūpos storos-plačios. Jų yra keletas tipų, bet Etiopai sudaro skaitlingiausį, kiti susideda iš mažesnio skaičiaus žmonių.

Atžymėti skirtumai nėra griežti. Pavyzdžiui, kaukazietis gali turėti tą, kas mongolų rasei ata-

tinka, arba priešingai. Tipai irgi yra labai menkai teatskiriami vienas nuo kito. John M. Cooper, American Anthropologic Association prezidentas, teigia, kad tik 10.7 nuošimčių nordikų rasta liuosi nuo priemaišų kitų tipų, o likusieji yra mišrūs įvairių tipų. Taigi, šiandien sakyti, kad viena ar kita rasė yra tyro kraujo, būtų visai ne moksliškas tvirtinimas ir ignoravimas faktų.

Moksliui tokia rasė, kaip "arjonų," visai naujas ir svetimas dalykas. Tiesa, taip yra vadinama tam tikra indų-europiečių kalbinė grupė, bet jie nesudaro rasės. H. G. Wells, anglas rašytojas, sako, kad bandymas tokią rasę padaryti yra niekas kitas, kaip įnešimas kalbinių terminų į biologijos sritį. Kiti mokslininkai-anthropologai irgi panašią nuomonę pareiškia.

Kas dėl sėjimo rasių ar mažumų neapykantos, tai vienas yra iš daugelio bandymų gelbėti nuo sugriuvimo buržuazinį pasaulį.

SNIEGAS

Yr' malonu, kada sniegas,
Takis gražus puola, krinta...
Nors marina tave miegas,
Bet akyse taip nušvinta!
Ir taip lengva ant krūtinės—
Sniegurėlės pirmutinės...

Juodas purvas ir klampynės,
Giliai lieka pakavotos.
Kai kuokstelės supos, pynės:
Lyg kad cukrum malevotos,
Bet ne saldžios, o tik šaltos—
Sniegurėlės tokios baltos...

Mūs sodelyj nuogi liko,
Agrastėliai ir avietės.
Ir čia šaltis juos ištiko,
Ir sniegeliai link jų spietės...
Juos aplankė lyg dvynukės,
Dvi mažytės sniegunukės.

Mirguliuoja visas oras,
Kai sniegeliai supas, skraido...
Tai svajoti ima noras,
Jeį mintis nieks nenubaido.
Smagu, miela pailsėti—
Mintis semti—mintis sėti...

Medžiai, krūmai jų šakelės
Baltumėliais apsikaisę,
Sviro tartumei kekelės.
Tokia buvo sniego vaisė,
Rodos, viską apkabino
Ir taip puikiai padabino.

A. Dagilis.

ATMINIMAI

Mano mintis tankiai skrysta,
Kur tėvynės žalos pievos...
Kur nupjautas šienas vysta...
Kur pražydę kvepia įjevos...
Kur vingiuoja upeliukai,
Ir takeliai ir keliukai.

Kur miškai taip liūdnei ošia:
Kalbą kalba paslaptinę...
Voveraitės žaismę lošia...
Ten kur jausmą įspūdingą,
Motina dėl manęs teikė:
Davė gerą—blogą peikė.

Kur sidabro debesėliai,
Taip išlėto dausoms slinko...
Ir giedojų veverės liūdo...
Ir prinokę varpos linko:
Lyg kad bangos vis bangavo,
Kada vėjas jas lingavo...

Ten kur kietas ledas tirpo,
Kai jį saulė kaitint ėmė...
Ir kai buinios vyšnios sirpo...
Ir kur viltis džiaugsmą lėmė...
Dabar visa tai sapnuoja,
Ar tai verkiu ar dainuoja.

Visa tai man atminimai,
Dieną, naktį vis kartoja...
Tarsi sakmės, padavimai:
Man mintyse kelias, stoja...
Kur čia viską iškalbėti...
Tik liūdėsį nēr kur dėti!...

A. Dagilis.

ŠVENTAS MYKOLAS SUAREŠTUOTAS

MARKO ČEREMŠINA

NUO VERTĖJO:

Marko Čeremšina, žymus ukrainų trumpų pasakėčių rašytojas, gimė liepos 13, 1874 m. 1896 m. jis įstojo Vienos Universitetą teisiu mokintis. Ten jis ėmė dalyvumą studentų revoliuciniams judėjimams prieš valdžią. Baigęs studijas, Čeremšinas praktikavo savo profesiją Deliatinoj, o vėliau—Sniatine, kur išbuvo visą savo gyvenimą. Jis mirė balandžio 25, 1927 m.

Čeremšina pasiekė savo literatinę karjerą rašydamas trumpas pasakėčias. Rašyti jis pradėjo dar jaunu studentu būdamas. Į jį didelės įtakos turėjo garsūs rusų rašytojas ir kritikas Nikolėjus Černiševskis (1823—1889).

Savo literatūrinę kūrybą, Čeremšina laikėsi tu revoliuciniai-demokratinų tradicijų, kurių stambiais atstovais buvo Ivan Franko ir Taras Ševčenko. Savo trumpuose vaizdeliuose, dažnai taip gyvuose ir ritmiškuose kaip eiliuota poezija, Čeremšina vaizdavo didį skurdą ir prispaūdą savo tautiečių (valstiečių), buvusių po lenkų panstvos ir žandarmerijos jungu.

“Ššš! Jis ateina!”

“Pas ką?”

“Pas mus!”

“Kur jis yra?”

“Ššš! Ties Primakų tvora! Vasiliau! Dar syki užbėk ant užlų.”

“Kodėl?”

“Užbarstyk kanapių spaliais drapanas, užmesk lentą ir uždėk akmenį ant jų.”

“Tas jau padaryta!”

“Nusivilio ir pakavok kailiniukus, nes jis nuplups nuo tavęs ir išsineš.”

“Ne, to jis nepadarys,—aš pabėgsiu!”

“O motina savo šaliką ar pakavojo?”

“Taip, ji paslėpė.”

“O kaip toji duobė?”

“Duobę užpyliau pelenais ir užlyginau,—jos nepastebės.”

“Tėve!”

“Ko tau reikia?”

“Tu duok dar man ir savo kepturę, ba jis gali paimti!”

“Še, ir nešdinkis iš čionai!”

Pro užtvarto spragą įžengė vyras juodais drabužiais, juoda kepture, apvedžiota geltonais šniūreliais ir įsepta žvaigžde priešakyje. Jis laikė didžiulę knygą po kaire pažascia, o dešinėje rankoje turėjo lazda. Du apskurę valstiečiai ėjo pasukę jį. Vienas jų nešė didelį ryšulį kokių tai kaimiškų audekų ar drabužių.

“Ar Kurylas Sivėukas namie?”—praskambėjo nelaukto vyro balsas.

Tyla...

“Ei, ar Kuryla Sivėukas yra namie?” daug stipriau riktėlėje vyras.

“Kodėl jis neturėtų būti, jūsų didenybė,” atsiliepė užkimas balsas iš grįtelės. Tamsios, sudinotos durys sugirgždėjo ir išėjo vidutinio ūgio vyriškis. Jo veidas liesas, pailgas ir šlakuotas. Plaukai nešukuoti, susivėlę. Pro suodinių ir apdriskusių marškinių skyles ir atlapus, matėsi kaukuota krūtinė ir iššokę šonkauliai. Dėvėjo jis sušlapiotas tamsiai rausvas kelnės ir buvo basas. Ne-reikalinga buvo sakyti kas jis yra. Amžių skurdas ir vargas į jo rėmus įdėjo neišdildomas rai-des—muzikas.

“Taip, aš esu namie, ačiū Dievui...” kartojo Sivėukas, žemai nusilenkdamas.

“O kodėl gi tu, šaukiamas, neatsiliepiei?” piktai išmetinėjo svečias juoduose drabužiuose.

“Aš atsiliepiu, prašau atleisti man... Argi aš neatsiliepiu?”

“Mes atėjome paimti tavo turtą už nesumokėtos valdžiai mokesčius. Supranti?”

“Taip, aukštai gerbiamas kolektoriau.”

“Ar randasi pas tave kokių gyvūnų?”

“Gyvūnelių?... Taip, turime. Jų privedo pilnos sienos, labai aukštinamas ponas kolektoriau.”

“Aš sakau, ar turi galvijų?”

“Galvijų tai neturime... Tokia valia Dievo, ponuli. Ir mėselės seniai nematėme...”

Kolektorius lazdos galu pastumdė pusiau praviras duris, kurios sugirgždėjo ir atsiviro net iki sienos. Kolektorius peržengė aukštą slenkstį ir įėjo vidun. Paskui kolektorių įsibruko jo palydovas ir Sivėukas. Kitas kolektoriaus ištikimasis pasiliko lauko pusėje su ryšuliu ir išnarplinėjo virves kitam nešuliui.

“Bet kur gi tavo manta?” reikalavo parodyti kolektorius, apžvalgydamas tuščias sienas.

“Mes esame biedni, maloningiausias pone. Keturiš sienos... Pats savo akimis matote... Tik keturiš sienos, lai Viešpats Dievas jus laimina!”

“Aš čionai nieko nematau.”

“Suprantu, kad pono malonios akys nieko verto nemato, nes čionai vien tik skurdas visur kyšo!”

“Ar ji tavo žmona?”

“Taip, ponas.”

Sivėukienė, kuri visą laiką stovėjo lyg sustulpėjusi, apsisiautusi juoda, panašia į marškinius, šlebe, be šaliko, prislinko prie vyro šono ir su

baimės akimis, maldaujančiai, pažvelgė į kolektorijų.

"Nieko mes neturime, puikus ir didingas pone; aš net skeptaitės ant galvos neturiu."

"Mes nieko, mes nieko..." kartojo Sivėukas.

"Tai kurgi jūsų guolis, kur jūs miegate?"

"Nepapiktinant tamtos aukštenybės ir šventojų paveikslų, mes miegame ant plikos aslos."

"O ką jūs pasidedate po galva? Kur pagalvės?"

"Neturime... rankas po galva pasikišame."

"Tu esi melagis!"

"Ką čionai matote, tai viskas, mielaširdingas pone. Ponas galite krėsti visus kampus, jei norite."

Kolektorius lazda apibarškino visus kampus, bet nieko nerado, kas būtų verta pasiimti. Pasiėmęs ant kaladžių prikaltą stovėję storą lentą, kuri buvo vartojama suolo vietoje. Ir viena trumpesnė lenta, padėta ant kaladės, buvo "stalas." Viduryje aslos duobė su pelenais—tai "pečius."

Kolektorius sužymėjo ir "suolą," ir "stalą" ir dar vis dairėsi, "jieskojo." Staiga jis sustojo pastebėjęs ką virš "stalo," sienoje. Tai buvo medinis rėmas ikono, kuris taip buvo surūkęs, pageltęs, jog panašus buvo daugiau į dėmę užtėkš po purvo, negu į šventojų veidą ar aureolę. Pats rėmas, matomai, kalteliu išdrožtas kaimiško skulptoriaus, bet gan meniškas ir patraukiantis. Sivėukas pastebėjo, kaip ponas pasikrapštė galvą ir gretinosi prie ikono.

"Čia tai jau neblogas dalykas," prakošė pats sau kolektorius.

"Dovanokite man, ponas, jis yra šventas Mykolas."

"Man jo rėmas patinka. Gražus."

"Mano tėvo tėvas jį rankomis išdrožė."

"Kur tu gavai tą ikoną?"

"Kaip su nusižeminimu ponui esu sakęs, tai mano tėvelio tėvo palikimas."

"Palydove, kišk tą paveikslą į maišą!" užkandavo kolektorius.

"Bet kaip tai, brangiausias pone? Susimylėk, palik mums mūsų šventąjį!" maldavo Sivėuko žmona.

Palydovas nelaukė, kokį atsakymą duos kolektorius Sivėukienei. Jis greitai nulupo nuo sienos paveikslą ir išnešė į kiemą. Nešant per grįžtą pakilo dulkių kamuoliai, o ant sienos—liko keituriškasis lopas, apsidraikęs pilkais voratinkliais.

"Bet kaip mūsų namas galės būti be šventojų?" Sivėukas aimanavo.

"Neišniekyk mūsų namelių, jūsų malonybė!" ašarodama maldavo Sivėukiene.

"Neaušinkite burnas! Greitai ir namo neteksite, jeigu nesumokėsite užvilkitus mokesčius. Nemanykite, kad jūsų skolos šiuomi likviduojasi," piktai pagrasino kolektorius, eidamas artyn durų.

"Liudininkai, sekanti vieta—Griciaus namas!"

Jie išėjo... Pradėjo temti...

"Mamyte, aš noriu miego; pasakyk tu man 'Tėve mūsų,'" kalbėjo mažoji Onytė, kuri buvo užmigusi prie stalo.

"Klaupkis, vaikelai, susidėk rankutes," kalbėjo motina.

Onytė atsiklaupė, sudėjo ištiestus delnukus į daiktą, pakėlė akutes į aukštį, kur buvo paveikslas. Ji matė tenai tik tuščią vietą. Akutėmis pradėjo vedžioti visas sienas, bet paveikslų nebuvo. Ji susirūpinusiai pažvelgė į motiną ir užklausė:

"Mamyte, kur dingio šventas Mykolas?"

Mikutis su Petruku ir gį pradėjo dairytis į sienas ir teirautis tėvų:

"Tėveliai, kur šventas Mykolas?"

Motina žiūrėjo į tėvą, o tėvas—į motiną. Atsiduso. Paskui tėvas paaiškino:

"Šventas Mykolas suareštuotas!"

"Ar kolektorius jį išsinešė?"

"Taip, vaikučiai, jis jį pasiėmė su savim. Šventas Mykolas suareštuotas."

Vertė Prončė.

(Iš "Inter. Literature")

Italija ir Jos Rolė Šiame Kare

(Taša nuo 81 pusl.).

lijų. Mums nereikia vokiečių. Tas nenaudėlis Mussolinis vėl mus parduoda."

Abelnas nepasitenkinimas atkreiptas prieš Mussolinį ir vokiečius. Liaudies neapykanta atkreipta ypatingai prieš fašistinę miliciją, kuri sudaro Mussolinio sargybą ir apgina jo politiką pavergti kraštą Hitlerio naudai.

Hitlerio kriminališkas karas prieš Sovietų Sąjungą iššaukė didžiausį susijaudinimą visoje Italijoje. Fašistai bando įtikinti svietą, būk šis anti-bolševikiškas kryžkaris sukėlė didžiausį entuziazmą šalyje. Bet visai ką kitą kalba ateinančios žinios, prasiskverbusios per fašistinės diktatūros cenzūrą. Istikrųjų visuose Italijos visuomenės sluoksniuose mes rasime didžiausių simpatijų Sovietų žmonėms. Visi nuoširdūs Italijos patriotai velina Sovietų Sąjungai pergalės šiame kare. Jie žino, jog tai vienintelis kelias išlaisvinimui Italijos.

TARAS GRIGORJEVIČ ŠEVČENKO

*Jie Juodino Šviesų Poeto Atminimą, Bandė Kraipyti Tikrąjį
Poeto Paveikslą, Paslėpti nuo Liaudies Tikrąją, Revoliucinę
Jo Puikios Poezijos Esnę ir Vaidmenį*

M. LVOV

“Jis—visiškai liaudiškas poetas... Jis išėjo iš liaudies, gyveno su liaudimi, ir ne tik mintimi, bet ir gyvenimo aplinkybėmis buvo su ja susijęs tvirtais giminystės ryšiais.” Šitaip rašė apie didįjį Ukrainos poetą Tarasą Ševčenką įžymūs rusų kritikas, revoliucionierius, demokratas N. A. Dobroliubovas. Ir iš tikrųjų, pirmojo IX amž. pusėje sunku atrasti kitą menininką, kurio likimas taip nuostabiai įkūnytų savosios liaudies likimą: jos begalines kančias, jos nepalaužiamą valią gyventi ir nemirtingą kūrybinį genijų.

Tarasas Grigorjevičius Ševčenko gimė 1814 metais, kovo 9 dieną Marincų bažnytkaimyje, Zverinogorodo apskrityje, Kijevo gubernijoje. Jo tėvas buvo baudžiauninkas, ir sūnus paveldėjo karčią tėvo dalią. Skurdi, alkana vaikystė, sunkus baudžiauninkiškas darbas nuo pat mažų dienų. Berniukui vos sukako vienuolika metų amžiaus, kai jis tapo visiškai našlaitis. Prasidėjo Taraso klajonės po svetimus žmones. Suplyšęs, sena, kiaura rudine apsisiautęs jis ganė kiaules, dirbo ir mokėsi pas girtuoklį djaką, bernavo pas popą Kirilovskos kaime. O paskui—tarnyba ponų rūmuose pas dvarininką Engelhardtą, begalė niekinimų ir pasityčiojimų.

1831 m. dvarininkas Engelhardtas išvyksta į Peterburgą. Jam tarnauti važiuoja 17-kos metų Tarasas Ševčenko. Tuomet jaunuolyje jau pasireiškė dailininko talentas, ir dvarininkas nutarė “paskatinti” jį, kad įsigytų “nuosavą rūmų dailininką.” Tarasą atidavė mokyti Peterburgo dailininkų mokyklai. Slapta nuo savo pikto ir despotiško šeimininko jaunas Ševčenko laisvomis nuo dažymo valandomis užsiimdavo piešimui. Šviesiomis pavasario naktimis vėlyvi praeviai galėdavo dažnai matyti Vasaros sode ant kurio nors suolo skurdžiai, apsirengusį jaunuolį su popierio lapu ant kelių ir pieštuku rankoje. Tai buvo Tarasas. Jis godžiai ir skubėdamas kopijavo statulas, puošiančias Vasaros sodo alėjas.

Laimingas supuolimas suvedė Tarasą su jo tėvyne, dailininku Sošenko, kuris karštai užjautė talentingą jaunuolį. Jis supažindina Ševčenką su žymiais rusų dailininkais Briulovu ir

Venecianovu, su poetu Žukovskiu. Nauji draugai nutaria padėti Tarasui. Jie atkakliai stengiasi išlaisvinti Ševčenką iš baudžiaivos.

Reikia surinkti didelę sumą—2,500 rublių,—tiek reikalauja dvarininkas Engelhardtas už Ševčenką. Ir štai Briulovas piešia Žukovskio portretą, šis portretas draugų tarpe paleidžiamas loterijon, ir išperkamieji pinigai įteikti.

Prasidėjo naujas gyvenimas. Ševčenko įstoja į meno Akademiją, karštai imasi tapybos, moko literatūros, istorijos, francūzų kalbos. Tačiau meilė gimtajai Ukrainai nesumažėja, neužgęsta jame gyvenant triukšmingu Peterburgo gyvenimu. Neužmiršta puikiųjų dainų ir liaudies padavimų, girdėtųjų vaikystėje, neužmiršta vargo gimtosios šalies, aimanuojančios po caro ir dva-

TARAS ŠEVČENKO (1814–1861)

rininkų jungu. Ir dainos ir apie liaudies kančias ir dūmas vis drąsiau ir garsiau pradeda kristi nuo jaunojo dailininko lūpų.

1840 metais Ševčenko išleido pirmąją laidą savo eilių knygos “Kobzar”. Jaunajam dailininkui atėjo poeto garbė. Neužilgo pasirodė heroiškoji Ševčenko poema “Haidamaki”.

Ševčenko aplanko savo gimtąją Ukrainą. Vėl prieš jį slenka pavergtosios liaudies kančių paveiksai. Visą savo didžiulį poetinį sugebėjimą Ševčenko nukreipia į kovą prieš caro autokratią, prieš lenkus ir ukrainiečius dvarininkus. Jis

sukuria eilę puikių kūrinių, jų tarpe "Sapna" — griežta, negailestingą monarchiškos valdžios satyrą. Jis rašo poemą "Kaukazas"—rūstų protestą prieš carizmo kolonialinę politiką.

1846 m. Kijeve Ševčenko susipažįsta su taip vadinamąja "Kiriliskai Motodiškąja Brolija." Šitos slaptosios draugijos planai bendrai imant buvo labai migloti ir tik du punktai numatė aiškų, teigiamą tikslą: baudžios panaikinimą ir organizuotą apšvietos plėtimą.

1847 m. balandžio 5 d. Ševčenko buvo areštuotas kaip "Brolijos" dalyvis ir išvežtas į Peterburgą. Rūsti dalia laukė poeto. Sprendimas bylojo:

"Dailininką Ševčenko už rašymą piktinančių ir labai įžulį eilėraščių, kaip apdovanotą labai stipriu kūno sudėjimu, išsiųsti eiliniu į Orenburgo atskirą korpusą..."

Ant šito sprendimo caras Nikolajus I savo ranka prirašė: "Po griežčiausia priežiūra, uždraudžiant rašyti ir piešti."

Ir štai Ševčenko tolimoj Orsko tvirtovėje. Nuoga, išdegusi tyruma, visiškas atitrūkimas nuo pasaulio, nuo giminių ir pažįstamų. Bukas kazarminis muštras užpildo visas dienas, o jokio pragiedrulių priekyje, jokios vilties išsilaisvinti!

Dešimt metų Ševčenko praleido katorginiam kariniam ištėrime. Išvargintas ir ligotas, jis neapsakomai vargo sunkioje nelaisvėje. Tačiau autokratijai nepasisekė poetą paklupdyti ant kelių, nepasisekė palaužti jo išdidžią, laisvą dvasią. Po ištėrimo grįžęs į Peterburgą, Tarasas Grigorjevičius Ševčenko susiartina su rusų revoliuciniais demokratais, kuriems vadovavo Černyševskis. Ir su nauja jėga gaudžia poeto balsas.

1859 metais Ševčenko vėl važiuoja į Ukrainą. Neatsitraukdami jį seką šnipai ir žandarai, ir neužilgo į Peterburgą ateina "donosas" apie atvirus poeto pasisakymus prieš carą, popus ir dvarininkus. Ševčenko vėl areštuojamas ir vėl išvežamas į Peterburgą. Įvažiuoti į gimtąją Ukrainą jam uždrausta visiems laikams.

Begaliniai persekiojimai pakirto poeto sveikatą. 1860 metų gale jis susirgo. 1861 metais kovo 10 dieną Ukrainos liaudis jau nebeteko Taraso Ševčenkos.

Reikėjo daug vargo padėti kol gautas iš vyriausybės leidimas pervežti poeto kūną į Ukrainą. Ir tik 1861 m. gegužės 10 d. Ševčenko kūnas buvo palaidotas netoli Kijevo, ant Černečio kalno. Tenai, aukštai, plačiojo Dniepro pakrantėje, jis ir norėjo būti palaidotas po mirties.

Ševčenko laidotuvis Ukrainoje virto didžiule liaudies demonstracija. Tūkstančiai žmonių sutikdavo karstą su poeto palaikais. Kijeve stu-

dentai iškinkė arklius iš katafalo ir patys jį vežė miesto gatvėmis. Ant Černečio kalno laidotuvių metu privažiavo daugybė valstiečių.

Tarasas Ševčenko ir po savo mirties buvo baisus autokratijai. Jo revoliuciniai eilėraščiai buvo griežčiausiai uždrausti.

Iš vien su caro valdžia veikė buržuaziniai nacionalistai, įvairaus plauko šovinistai. Jie įvairiai juodino šviesų poeto atminimą, bandė kraiptyti tikrąjį poeto paveikslą, paslėpti nuo liaudies tikrąją, revoliucinę Ševčenkos poezijos esmę.

Didelis Ševčenko vaidmuo, kaip poeto kovotojo, poeto piliečio. Tačiau nemažesnis jo vaidmuo ukrainiečių literatūrinės kalbos išplėtojime. Gyvoji Ukrainos liaudies kalba turtėjo jo eilėraščiuose ir skambėjo pilna savo galingo grožio ir gaivumo jėga.

Tarp daugelio kitų Ševčenko kūrinių labai plačiai žinomas ir mėgiamas jo eilėraštis "Zapovit" — "Testamentas". Kreipdamasis į ainius, kuriuos jis savo svajonėse matė laimingais ir laisvais, poetas rašė:

Ir manęs šeimoj naujoj,
Laisvoj ir didingoj,—
Neužmirškite, minėti
Žodeliu širdingu.

Išsipildė Taraso Ševčenko svajonė. Laisva ir laiminga jo gimtoji Ukraina. Nebėra joje dvarininkų, lenkų ponų, caro valdininkų. Nebėra. Jų niekur, visam didžiulės šalies plote, šalies, atėjusios į socializmą.

Didžiulė laisva Tarybų Sąjungos tautų šeima atmena ir myli Tarasą Ševčenką. Į dešimtis kalbų TSRS išversti genialaus ukrainiečių poeto eilėraščiai. Jo kūriniai leidžiami milijoniniais tiražais.

Kūrybinis Taraso Ševčenko palikimas tapo visos daugmilijoninės Tarybų šalies turtu.

TSRS tvirta, nesugriauama stalinieškoji tautų draugystė, glaudus ir našus jų kultūrinis bendradarbiavimas. Kiekvienai jų vienodai brangu, vienodai vertinga viskas geriausio, kas yra broliškųjų tautų kultūros ir meno lobyne. Didįjį rusų poetą Puškiną pažįsta ir gerbia visur: Ukrainoje, Gruzijoje, Armenijoje, Uzbekistane. Visa šalis pažymėjo jubilieines datas genialios Gruzijos poemos, šota Rustaveli sukurtos, armėnų epo "David Sosunski" jubiliejų ir kalmukų liaudies kūrinių "Džangara".

1939 metais visa šalis paminėjo 125 metų sukaktį nuo Taraso Grigorjevičiaus Ševčenko gimimo. Į tarybinės Ukrainos sostinę suvažiuavo visų respublikų delegatai. Ševčenko paminklo atidaryme dalyvavo 200 tūkstančių žmonių.

Šiandien mūsų šalis pažymi dar vieną įsidėmėtiną ševčenkiską datą—80 metų nuo poeto mirties. Liaudis neužmiršo savojo Taraso Ševčenko ir niekad neužmirš. Į mūsų naują, laimingą gyvenimą Ševčenko įėjo kaip kovotojas ir šito gyvenimo pranašas, kaip žmogus, užkariavęs visos liaudies pagarbą ir meilę.

GEGUŽĖS PIRMAJĄ

Motute, atmeni—skaitei tu
žvaigždžių raštus giedriom naktim
Jauna tada širdelė kaito
Kaitriom svajonėm ir viltim.

Bet už nemylimo išleido.
Širdy užsmaugei meilę tu.
Tai pirmos vargo raukšlės veidą
Vingravo nuostabių raštu.

Tu neturėjai niekad laiko.
Be skirtumo—diena, naktis,
Kas metai verksmas naujo vaiko
Išgairino visas mintis.

Brolėliai rašo, broliai skaito
Ir ieško įspūdžių naujų.
Beraštė! ak, atsilikai tu
Per šimtą mylių gal nuo jų.

Viena pro ašaras skaitei tu
žvaigždžių raštus ilgom naktim,
Ir laukei, laukei, kad ateitų
Kažkas to sielvarto atimt.

Motute, Pirmąją Gegužės
Tau noriu viena pasakyti,—
Kad vargo laivas jau sudužęs,
Kad jau pasibaigė naktis.

Nūnai spartuolė tu, mamyte,
Tartum kita—nepanaši.
Parauodo net skruostai suvytę:
Tu moki laisną parašyt.

Gražu—kad tu suprasti moki,
Jog tik per kraują ir vargus
Ateis laikai nauji—kitoki
Laimės pasaulyje ŽMOGUS.

Salomėja Nėris.

T. G. Ševčenko

TESTAMENTAS

Kai numirsiu aš — Ukrainoj,
žemėj mylimojoj,
Man supilkite jūs kapą
Stepėje plačiojoj,
Kad iš čia matyt man būtų
Kalnai ir pakriūtės,
Kad girdėčiau aš, kaip Dniepras
Kriokia pasipūtęs;
Ir kada jis iš Ukrainos
Neš į jūrą plyną
Priešo kraują, — tasyk galvą
Ligi debesynų
Aš pakelsiu, atsisiosiu,
Tiesiuosi prie dievo
Pasimelsti... O lig šiolei
Nepažįstu dievo.
Kai palaidosite, — kilkit,
Retėžius dauzykit,
Budelių krauju piktuoju
Laisvę apšlakstykit!
Ir manęs šeimoj naujojoj,
Laisvoj ir didingoj,
Neužmirškite paminėti
Žodelių širdingus.

Iš ukrainiečių kalbos vertė A. Churginas.

* * *

T. G. Ševčenko

PLATUSIS DNEPRAS

Platusis Dniepras šniokščia ūžia,
Ir kaukia vėjas atšiaurus,
Kalnais bangas audringas kelia
Ir lenkia vienišus karklus.

Iš debesies blankus mėnulis
Bailiai žiūrėjo danguje
Ir, vos išnėręs, vėlei skendo,
Lyg žydrioj jūroj eldija.

Treti gaidžiai dar negiedojo,
Anksti dar buvo valanda,
Girgždėjo uosiai tik, ir girioj
Pelėdos ūkė kai kada.

Iš ukrainiečių kalbos išvertė A. Churginas.

MOKSLAS GYVENIMUI PRAILGINTI

Troškimas Atidėti Mirties Valandą Ragina Mokslą Jieškoti
Priemonių Žmogaus Gyvenimo Prailginimui

AKADEMIKAS Z. S. ŠTERNAS

(Taša iš No. 2)

Vienanarviamis organizmams aplinka, kurioje jie gyvena, drauge yra ir juos maitinanti aplinka. Šie organizmai daugiausia gyvena jūrų vandenys. Milžiniška šio skysčio aplinka, palyginta su gyvos būtybės mažumu, padaro tai, kad ši aplinka visados tinkama joje gyvenančioms gyvoms būtybėms, nes aplinkos užteršimas, jos pakeitimas čia negali turėti didelės reikšmės, nors iš viso aplinkos pasikeitimas vaidina labai didelį vaidmenį. Kiekvienas aplinkos pasikeitimas, nors jis būtų ne toks stiprus, kad galėtų užmušti organizmą, jį vis dėlto mažiau ar daugiau paveikia. Tokiu būdu pirmąją sąlygą individui ir rūšiai išlaikyti yra aplinkos pastovumas arba nuolatinis jos atnaujinimas.

Kalbėdami apie pastovumą, turime galvoje ne statinį, o dinaminį pastovumą, t. y. nuolatinį atnaujinimą.

Daugiaiečiai Organizmai ir Aplinkybės

Paprasčiausiems organizmams nereikalinga jokių ypatingų įrankių šiam aplinkos pastovumui išlaikyti, bet kai prieiname prie sudėtingesnių organizmų, prie daugianarvių organizmų, prie žmogaus, tai sąlygos iš esmės pasikeičia.

Sudėtingo organizmo maitinanti aplinka nėra tapatinga su ta aplinka, kurioje gyvena šie sudėtingi organizmai. Štai mes apsupti oro atmosferos, tai mūsų aplinka, bet mes nemintam vien oru, mūsų organizmo atskiros dalys minta tuo skysčiu, kuris yra pačiame organizme. Šių sudėtingų organizmų, ypač aukštųjų gyvulių, maitinamoji aplinka yra kraujas.

Klodus Bernardas (Claude Bernard), žymiausias XIX a. fiziologas, kalbėdamas apie išvidinę aplinką, turėjo galvoje kraują. Jis nurodo, kad ši išvidinė aplinka yra maitinamoji aplinka, kad ji savo ypatybėmis apsprendžia organizmo gyvenimą.

Milžinišką reikšmę turi šios maitinamosios aplinkos sudėties pastovumas. Ši išvidinė aplinka, atskirta nuo išorinės aplinkos, išlaiko labai griežtą savo sudėties pastovumą, ir šis pastovumas juo ryškiau pasireiškia, juo aukščiau kylame zoo-

loginiais laiptais. Juo labiau diferencijuotas organizmas, juo jis tobulesnis, juo labiau jam reikia išlaikyti šį pastovumą.

Kai mes kalbame, jog aplinka apsprendžia gyvenimą to, kas joje gyvena, tai aišku, kad organizmas tik tada gali išlaikyti visas savo ypatybes, kai aplinka išlaiko savo sudėtį. Jei aplinka galėtų keistis, tai kistų ir tos ypatybės, kurios būdingos atskiroms organizmo dalims, — vadinasi, kistų ir visas organizmas.

Tokiu būdu šiam pastovumui išlaikyti individo indentiškumui ir rūšiai išsaugoti reikalingi ypatingi įrenginiai. Organizmo evoliucijoje šie įrenginiai palaipsniui kuriasi ir skleidžiasi. Išsisaugoję organų nuolatos vystosi, tobulėja. Jie organizmui leidžia išlaikyti savo išvidinės aplinkos, kraujo sudėties, pastovumą.

Mes žinome, kad šią aplinką sudarąs kraujas įvairiose gyvulių rūšyse yra įvairus. Žinome, kad be žalos negalima vienos rūšies gyvulių kraują perlieti į kitos rūšies gyvulių kraują takus.

Aplinkos pastovumui išlaikyti yra ištisa eilė organų: 1) virškinamasis įrengimas, 2) kvėpavimo organas, 3) išskyrimo organas ir kt. Jų uždavinys—išlaikyti pastovią išvidinę aplinką.

Visos ypatybės, kurios būdingos išvidinei aplinkai,—temperatūra, reakcija (pH), osmotinis spaudimas,—apsaugojamoms nuo visokių permainų. Išvidinė aplinka apsaugojama nuo visko, kas vyksta organizmo išorėje.

Išvidinės aplinkos tokio pastovumo dėka, žmogus gali iš vieno aplinkybių persikelti į kitas, gali užkopti į Elbrusą, nusileisti giliai į vandenį, keliauti iš šaltųjų į tropikų kraštus, t. y. kaip patinka keisti išorinę aplinką, tuo pačiu metu išlaikydamas išvidinę aplinkos pastovumą. Visose šiose aplinkybėse žmogui vienokiai dirba širdis, raumenys, smegenys (žinoma, iki tam tikros ribos). Iš esmės žmogus išlieka matomai nepakitęs.

Tokiu būdu sudėtingo organizmo pirmoji sąlyga yra išvidinės aplinkos pastovumo išlaikymas. Deja, to vieno nepakanka, kad be galo ilgai galėtum išlaikyti savo gyvybę.

Graikų mitologijoje turime pavyzdžių, kurie

rodo, kad jau senovėje jaunatvei išlaikyti, gyvenimui prailginti kraujui buvo skiriama ypatinga reikšmė. Prisiminsim mitą apie auksinį guotą.

Karalius Jazonas auksiniam guotui rasti sudarė ekspediciją. Jam išgauti pasinaudojo princesės Medėjos meilė. Gavęs guotą, Jazonas išvyko, o Medėja pametė. Bet Medėja jam atkeršijo. Kai Jazonas paseno ir bijojo mirti, tai ji atvyko prie jo ir pasiūlė prailginti jo gyvenimą, išleisdama jo kraują ir įliedama jauno kraujo. Medėja jo kraują išleido, bet jauno kraujo neįleido, ir Jazonas mirė.

Šis mitas rodo, kad ir senovėj buvo kilusi mintis, jog kraujo perliejimu galima pajauninti organizmą.

Kraujas ir Organizmo Gyvybė

Ar galime galvoti, kad organizmo gyvybei pratęsti užtenka išlaikyti jauną kraują? Dalykas nėra toks paprastas. Pasirodo, kad ne kraujas sudaro organų maitinamąją aplinką. Tokių išvadų prieita tik pastaruoju metu. Sudėtingo organizmo narveliai neturi betarpiško kontakto su krauju, ne betarpiškai iš kraujo jie gauna reikalingų sau medžiagų ir ne betarpiškai į kraują jie išskiria savo metabolizmo produktus.

Tokių būdu, organizmui vystantis, drauge su bendra aplinka, atsiranda išvidinė arba maitinamoji aplinka, ir, galop, kai sudėtingame organizme pradeda diferenciuotis atskiri jo dalys, atskiri organai, tai kiekvienam iš jų atsiranda savo aplinka. Kiekvienas organas turi atitinkamą aplinką, kuri pasižymi visomis ypatybėmis, būdingomis tam organui.

Turint galvoj struktūrines ir funkcinės ypatybes narvelių, įeinančių į atskirų organų sudėtį, kaip, pavyzdžiui, smegenų, raumenų, kepenų, inkstų, plaučių ir kt. narvelius, galima būtų a priori tvirtinti, kad kraujas, kuris visose kūno dalyse yra vienos sudėties, negali būti pakankama kiekvieno šių narvelių aplinka. Jei jau šie narveliai skirtingi, tai ir jų aplinka turi turėti skirtingų ypatybių. Išties taip ir yra.

Tatai ir sudarė pradedamąjį tašką tų darbų, kurie išties eilės mūsų mokinių ir bendradarbių vykdomi jau daugiau kaip dvidešimt metų. Šių darbų tikslai—organizmo atskirų dalių betarpiškos aplinkos tyrimas, tyrimas tų įtaisų ir mechanizmų, kurie užtikrina šios aplinkos nustatytą pastovumą, kurie kiekvieno organizmo aplinką skiria nuo bendros išvidinės aplinkos ir kurie sudaro tą aplinką, kuri labiausiai tinka organizmo atskirų dalių veiklai.

Šie darbai nustatė, kad esama savotiškų tarpų tarp bendro maitinamojo rezervuaro, kurį sudaro kraujas, ir to skysčio, kurs turi apsupti atskirai kiekvieną narvelį. Tai vadinamieji histomatiniai barjerai, kurie randami ant ribos, esančios tarp kraujo ir skysčio, kurs sudaro betarpišką narvelio maitinamąją aplinką.

Norint kiek galint ilgiau išlaikyti gyvybę (turiu galvoje šių narvelių gyvybingumą), reikia, kad išlaikytų tam tikrą pastovumą betarpiška aplinka.

Bandymai su audinių kultūromis aiškiai rodo, jog patys narveliai gali daug ilgiau gyventi, negu jų organizmas, iš kurio jie paimti, jei tik bus atnaujinama jų betarpiška aplinka.

Todėl, pastatę klausimą, ar galima kovoti su senėjimo ir mirties priežastimis, ji paverčiame klausimu, ar galima išlaikyti betarpiškos maitinamosios aplinkos pastovumą tokio pavidalo, kokio ji turi egzistuoti, kad narveliai galėtų išties gyventi kiek galint ilgiau ir funkcionuoti?

Kalbėdamas apie išvidinę aplinką, turiu galvoje draug ir pakrikimą tos sudėties ir jos ypatybių, kuri yra narvelių, gyvenančių šioje aplinkoje, pagrindinė senėjimo ir mirties priežastis. Dėl šios aplinkos užteršimo daiktais, narvelių išskirtais, ir susidaro narvelio senėjimo ir mirties sąlygos. Iš kitos pusės, jei daiktai, reikalingi gyvybei, laiku iš kraujo į šią aplinką negaunami, tai susidaro sąlygos, kurios suardo šių narvelių gyvybę ir veiklą. Todėl svarbu, kad reikalingos naudingos medžiagos iš kraujo prasiskverbtų pro šiuos barjerus ir kad žalingos medžiagos pakankamai greitai pereitų iš šios aplinkos į kraują.

Seniau ir negalvojo apie šiuos barjerus, kurių buvimas dabartiniu laiku aiškiai nustatytas. Šių barjerų nežinojimas ir sukėlė eilę nepasisekimų, gydanč įvairias ligas. Buvo manoma, kad, norint paveikti vieną ar kitą organą, užtenka į kraują įleisti vienokios ar kitokios medžiagos. Tačiau dabar jau žinome, kad dalykas iš tikro nėra toks paprastas. Pavyzdžiui, susirgus centrinei nervų sistemai, daug vaistų, į kraują įleistų, jos visai neveikia. Negalima išgydyti progresyvinio paralyžiaus arba letarginio encefalito. Atrodo, kad toksinės medžiagos sueina į kontaktą su šiais narveliais, bet vaistai neveikia smegenų. Čia barjeras daro žalingos įtakos, jis pasireiškia kažin kokių kenksmingu organui.

Šie barjerai vaidina labai svarbų vaidmenį. Jie gali būti apsauga nuo žalingų medžiagų, tačiau yra nepageidaujami tais atvejais, kai neprieidžia narveliams reikalingų ir naudingų medžiagų.

Dabar įsivaizduosim, kad visi organizmo narveliai normaliai veikia, turi maksimalinį gyvybingumą. Ar jau to ir užtenka gyvenimui prailginti? Pasirodo, kad vis dėlto dar neužtenka. Paažiški, kad sudėtingame organizme didelę reikšmę turi atskirų narvelių funkcijų koordinaciją. Svarbu ne tik, kad širdis plaktų, kad kepenys išskirtų tulžį ir t. t., bet reikalinga ir tam tikra atskirų fiziologinių sistemų koordinacija. Sudėtingas šių koordinaciją, pakrinka visas žmogaus organizmo pastatas.

Įvairių Organizmų Vaidmenys

Kokios organizmo dalys atlieka šį koordinavimo vaidmenį? Pirmiausia turime nustatyti, kad kiekviena organizmo dalis veikia visas kitas ir kad, iš kitos pusės, kiekviena organizmo dalis yra veikiamą visų jo likusių dalių. Faktiškai kiekvienas organizmo narvelis prisideda prie šios harmonijos, bet vis dėlto atskirų narvelių vaidmuo čia nevienodas. Pavyzdžiui, galime nuo žmogaus atskirti ranką, bet organizmas gali gyventi ir be rankos. Galime pašalinti ir kokią nors kitą dalį, organizmas ir toliau gyvens. Bet jei kurioj nors daly prasideda patologinis vyksmas, tai tas gali atsiliepti į visą organizmą.

O tai ir rodo, kad nors kiekviena organizmo dalis gali veikti visas kitas, bet pašalinimas kurios nors dalies gali nepanaikinti organizmo gyvybingumo, t. y. nesukelti mirties.

Tačiau yra organų, be kurių gyvybė neįmanoma, kurių netekus ji labai greit nutrūksta,—tai širdis ir smegenys. Todėl, galvodami apie viso individo gyvenimą, apie galimumą jį prailginti, apie galimumą kovoti su per greito senėjimo ir ankstyvos mirties priežastimis, pirmoj eilėj turime turėti galvoj normalų šių dviejų organų funkcionavimą. Visoms organizmo dalims esant visiškai sveikoms, jei tik nors vienas iš šių organų bus suardytas, tuojau viso organizmo gyvybė atsirsdurs pavojuje. Jei per keletą minučių bus nutrauktas smegenų maitinimas, tai gyvenimas nutrūks, nes organizmo gyvybė be centrinės nervų sistemos neįmanoma, ypač aukštųjų gyvulių. Tas pat galima pasakyti ir apie širdį. Širdis ir yra tas organas, kuris po visą kūną išnešioja maitinamąjį rezervuarą—kraują. Užtenka širdžiai kurį laiką sustoti veikus ir ateina mirtis, nes tuo nutraukiama organizmo dalių mityba. Mirtis ištinka atskiras organizmo dalis, o pirmiausia pačią svarbiausiąją centrinę nervų sistemą.

Todėl, kalbant apie galimumus kovoti su senėjimo ir mirties priežastimis, pirmiausia reikia turėti galvoj atitinkamą šių dviejų svarbių orga-

nų—širdies ir antrinės nervų sistemos—narvelių išlaikymą.

Kokius kovos galimumus turime šiems dviejems organams išlaikyti?

Žinome, kad širdies mirtis — tai viso organizmo mirtis. Mes jau kalbėjome apie bandymus, kurie įgalina atgaivinti širdį. Bet čia reikia pastebėti, kad Kulibabkos bandymai neturi praktinės reikšmės. Jie turi tik teorinę reikšmę, kiek jie parodo, kad po individo mirties atskiros organizmo dalys išlaiko savo gyvybingumą, dar gali funkcionuoti. Bet čia nereikia pamiršti, kad net širdį atgaivinus negalima atgaivinti viso organizmo, jei tuo metu smegenys yra netekusios savo gyvybingumo.

Širdis gali sustoti ir ne todėl, kad ji yra netekusi gyvybingumo, bet ir dėl kokios nors kitos priežasties, pavyzdžiui, dėl elektrotraumos. Žinoma, kad elektros pritraukime betarpiška mirties priežastis yra širdies sustojimas dėl raumenų suplūšėjimo. Jei elektros srovė pereis per smegenis ir kitus organus, bet nepalies širdies, tai organizmo mirtis neišvengia, kad ir kažin kiek būtų toji srovė stipri. Bet jei elektros srovė pereis per širdį, tai įvyks ne širdies sustojimas, o fibriliacija, t. y. atskiri širdies raumenys pradės nelygiai traukti. Širdis, kurią ištinka fibriliacija,—tai širdis, išmušta iš gretos. Tuojau krinta kraujo spaudimas, sukrinka visa kraujo apytaka, nors patį širdis dar nėra mirusi.

Nustatyta, kad širdis, patekusi į fibriliacijos padėtį, spontaniškai iš jos neišsilaivina.

Jau mano mokytojai—šveicarų fiziologai Prevot ir Battellis—nustatė, kad tokią širdį galima sugrąžinti į normalią padėtį tik pritaikius elektros srovę.

Širdį galima užmušti kintamąja trisdešimt voltų srove, bet ją atgaivinti galima leidžiant per ją tik daug kartų didesnę srovę.

Įdomu, kad, kai Jungtinės Valstybės mirties bausmei vykdyti pradėjo vartoti elektros srovę ("elektros kėdę"), tai pirmieji bandymai nepasisekė, todėl norėdami pasmerktąjį tikrai užmušti, leisdavo labai stiprios įtampos elektros srovę, kuri siekdavo iki 10,000 voltų. Tačiau pasirodė, kad tokia srovė tik mažiau ar daugiau nuteistąjį apsvaigindavo, bet po kurio laiko vėl jis pradėdavo kvėpuoti, ir širdis imdavo toliau plakti! Tik vėliau buvo prieita išvada, kad reikia naudotis mažesne srove. O stipri srovė ne tik kad neužmuša, bet ją galima atgaivinti į fibriliacijos padėtį patekusią širdį.

Šie bandymai buvo padaryti daugiau kaip prieš keturiasdešimt metų. Pavyzdžiui, elektros srove galima užmušti šunį, o paskui, betarpiškai

per širdį leidžiant didelės įtampos srovę, galima ją atgaivinti.

Šie bandymai buvo labai įdomūs teoriniu atžvilgiu, bet jie neturėjo didelės praktinės reikšmės, nes nuo elektrotraumos mirusiam žmogui atgaivinti reikėjo nuimti krūtinės ląstą, apnuoginti širdį, elektrodus betarpiškai uždėti ant širdies ir dar ją masiruoti: O per tą laiką žūdavo galvos smegenys.

Įdomu, kad nei mano Ženevos mokytojas, nei man, išėjusiam visą Ženevos mokyklą, neatėjo į galvą mintis rūpintis tai pritaikyti žmogui.

Buvo atidengtas įdomus reiškinys, buvo nustatytas įdomus dėsnis—ir viskas.

Bandymai Elektros Srove Atgaivinti širdį

Nuo to laiko, kai aš atvykau į Tarybų Sąjungą, mano vadovaujamame institute pradėjom tirti šį klausimą, ir dabar jau yra toks galimumas. Sudaryta metodika, kuri gali būti panaudojama ir klinikoje. Galima be jokio chirurginio įsikišimo, neatidengiant krūtinės ląstos, pridėti elektrodus iš abiejų krūtinės ląstos pusių taip, jog elektros srovė pereitų per širdį. Čia kaip elektros šaltinį naudojame kondensinį išlydį labai aukšto voltažo. Širdžiai atgaivinti tokio išlydžio užtenka.

Šis darbas dar tęsiamas, bet tai, ką mes esame šiandien laimėję, gali būti perkeliama ir klinikai. Žinoma, su žmogumi negalima daryti tokių bandymų, bet dabar šis metodas tiek patikrintas, kad jį galima perkelti į kliniką.

Tai, apie ką anksčiau kalbėjau, pasikartoja ir čia. Tačiau čia svarbiausia yra išsaugoti galimumą maitinti smegenis. Jei širdis nustojo ir smegenys keletą minučių negauna kraujo, tai jos miršta. Širdį dar galima atgaivinti, bet su smegenimis to negalima padaryti, todėl žmogaus ir neatgaivinsim.

Todėl reikalinga, kaip tik širdis sustoja, kokių nors būdu — krūtinės ląstos masažu, širdies spaudimu—varyti kraują į nervų centrus, kad jie gautų nors minimalinį maistą. Tik taip galima atgaivinti visą organizmą.

Žinoma, kad kartais, rodos, visiškai sveikas žmogus staiga numiršta. Operacija parodo, jog jokių sukrinkimų neįvyko, žmogus numirė dėl širdies veiklos sustojimo. Tai aiškinama fibriliacijos pasireiškimu.

Dabar bandymais įrodyta, kad elektros srovę galima atgaivinti ne tik dėl elektrotraumos patekusią į fibriliacijos padėtį širdį, bet ir mirusią dėl apnuodijimo chloroformu ir t.t.

Taigi, kovodami dėl gyvenimo pailginimo, tu-

rime vieną galimą—galime atgaivinti sustojusią širdį. Be abejo, tat dar neišsprendžia gyvenimo prailginimo klausimo iš viso, tačiau, padeda išspręsti staigios mirties priežasčių galimumo klausimą.

Aš su visu atsakingumu skelbiu, kad daugelis netikėtos mirties atsitikimų galėtų kitaip baigtis, jei gydytojo rankose būtų šis galimumas atgaivinti širdį.

Galimumas pailginti širdies gyvenimą yra didelis laimėjimas, bet, kaip jau buvo minėta, yra dar vienas organas, kuris turi milžinišką reikšmę. Tai—centrinė nervų sistema. Be centrinės nervų sistemos žmogui nėra gyvenimo.

Nuo ko pareina centrinės nervų sistemos funkcijos? Šia kryptimi darbavomės jau daug metų ir esame priėję prie išvadų, paremtų daugeliu bandymų. Nuo smegenų maitinamo skysčio pareina jų veikla ir sudėtis.

Čia mes turime daug galimumų paneigti maitinamąją aplinką. Sunku įleisti kokią nors medžiagą į betarpišką kurio nors narvelio aplinką, užtat patogų ją įleisti į skystį, kurs apsupa smegenis, tai bus nugaros smegenų skystis. Jei mes į nugaros smegenų skystį įleisime nedidelį kiekį medžiagų, kurių yra kraujyje ir nugaros smegenų skystyje, pavyzdžiui, kalijaus druskos, tai gyvulyje pastebėsime nepaprastą atgijimą, visos gyvulio reakcijos pasidarys daug kartų intensyvesnės, ir kartais šis per didelis gyvumas išsaukia greitą išsisėmimą, mirtį.

O jei į nugaros smegenų skystį įleisime nedidelį kalcijaus kiekį, tai gausime priešingą reiškinį—didžiausią depresiją ir trumpesnį ar ilgesnį gilų miegą.

Tokiu būdu tik mažu smegenų maitinamos aplinkos sudėties pakeitimu galima pakeisti gyvulio elgimasis. Galime pasakyti, kad, remdamiesi šiais bandymais, veikdami smegenų aplinkos sudėtį, galime paveikti smegenis, tvarkyti jų veiklą.

Jei nuo aplinkos pareina narvelio gyvybė, jei jas išlaikyti būtina sąlyga yra maitinamos aplinkos pastovumas, tai aišku, kad galimumas veikti šią aplinkumą mums atidengia plačias perspektyvas.

Smegenų Aplinkos Pakeitimas

Nebetenka priminti, kad gyvenimas nutrūksta, kai sustoja smegenų normali veikla. Mes galime nustatyti priežastis, dėl kurių pakinta smegenų veikla. Pagal smegenis apsupančio skysčio sudėtį galima nustatyti tuos pakrikimus ir juos likviduoti.

Pasidalysiu su jumis duomenimis, kurie mūsų

buvo gauti ir kurie jau buvo pritaikyti klinikiniam darbe.

Keletą metų mūsų institute buvo tiriamas smūgio klausimas. Smūgis—tai chirurgų rykštė. Būva taip: operacija puikiai padaryta, o ligonis pasilikta ant stalo arba miršta po vienos-dviejų valandų.

Smūgis—tai nervinių centrų išsisėmimas, kuris pasireiškia po stipraus susijaudinimo, po traumos. Kovų laukuose didesnė pusė žūva ne nuo sužeidimų, o nuo smūgių, dažnai pačios žaisdos nėra pakankamai giles, kad organizmas mirytų. Visam organizmui esant kaip reikiant gyvybingam, mirtis įvyksta dėl to, kad išsiseima nervų centrai.

Mūsų ilgų metų darbai parodė, kad smūgis pasireiškia nugarkaulio smegenų skysčio pasikeitimu, sumažėjimu kalijaus ir padidėjimu kalcijaus. Pastebėta, kad, sumažėjus kalijaus kiekiui, gyvulus tiesiog susmunka, pakrinka jo kraujo spaudimas, silpnėja širdies veikla, kvėpavimas pasidaro paviršutinis. Bet užtenka į nugaros smegenų skystį įleisti nedidelį kalijaus druskos kiekį ir gyvulus po pusės minutės atgyja. Šie bandymai labai įdomūs ir daro labai stiprų įspūdį. Įsivaizduokite šunį, gulintį kaip lavoną ant stalo,—jis į nieką nereaguoja, tik truputį kvėpuoja, jo širdis vos plaka, kraujo spaudimas nukritęs iki pusės. Jūs į jo nugaros smegenų skystį įleidžiate 1 kub. cm. kalijaus druskos tirpinio, turinčio savyje keletą miligramų fosforo; po trisdešimt sekundų matote, kad kyla kraujo spaudimas, prasideda gilus kvėpavimas. Kartais šuo ima judinti galvą, tarsi, domėtusi tuo, kas aplink jį vyksta.

Šie laboratoriniai bandymai buvo patikrinti klinikoje. Čia Leningrade, prof. Bredeno institute, buvo padarytos kelios operacijos, ir vaizdas tiksliai kartojosi: žmogus, stiprios traumos ištiktas, beveik lavonas, į nieką nereaguoja, kiekvieną minutę laukiama jo mirties. Į nugaros smegenų skystį įleidžiama 1 kub. cm. fosforinorūkštaus kalijaus, ir po keleto minučių žmogus pradeda kalbėti, atsakinėja į klausimus, visiškai atsipeikėja.

Šie bandymai rodo, kad mes galime atgaivinti susilpnėjusius centrus. Vadinasi, mirties priežastys yra pašalinamos. O jei galima kovoti su priežastimis, kurios iki šiol rodėsi neįveikiamos, tai yra galima gyvenimą prailginti.

Be abejo, galima pasakyti, kad tai nenormalūs atsitikimai, kad tai vadinamieji "nelaimingieji atsitikimai," bet jų esti daug daugiau, negu mums rodo.

Šiais bandymais remiantis galima pasakyti,

kad smegenys, sustabdžiusios savo veiklą, dar nėra netekusios savo gyvybingumo, jos tik laikinai yra "išėjusios iš gretos."

Tokiu būdu didelę reikšmę turi mūsų mokslas apie išvadinę maitinamąją aplinką ir apie barjerus, kurie ją saugojo nuo žalingų medžiagų. Bet, kaip jau buvo minėta, kartais šie barjerai virsta žalinga kliūtimi, kai jie į maitinamąją aplinką neleidžia reikalingų medžiagų. Turėdami reikalų su smegenimis, galime šią kliūtį lengvai apeiti, į nugaros smegenų skystį betarpiškai įleisdami reikalingų medžiagų. Šiuo metodu naudojames, kad paveiktume pačias smegenų funkcijas.

Jei viso organizmo gyvenimui svarbu, kad kiekvienas narvelis galėtų gyventi toje aplinkoje, kuri jam labiausiai tinka, tai ji turi vaduotis nuo viso to, kas sukelia natūralias narvelio senėjimo priežastis. Čia berjerų klausimas įgyja didelę reikšmę. Kad narvelis galėtų nusikratyti tais šlakais, kuriuos jis išskiria į išvadinę maitinamąją aplinką, reikia, kad šios medžiagos lengvai pereitų barjerus, šiaip jos užnuodija aplinką.

Yra pagrindo manyti, kad palaipsniui šie barjerai darosi prieinamesni; jie ne tik kad iš kraujo į betarpišką aplinką nepraleidžia žalingų medžiagų, bet nepraleidžia nė tų daiktų, kuriuos narvelis išskiria. Tokiais atvejais galima pasinaudoti kai kuriomis fizioterapeutinėmis priemonėmis, kurios šiuos barjerus padaro labiau praeinamus ištiesiai eilei medžiagų. Pavyzdžiui, infraraudonųjų ir ultravioletinių spindulių padidina barjerų praeinamumą, ir dėl to pasidaro galima į išvadinę maitinamąją aplinką įleisti vaistų ir antitoksinių, kurių yra kraujyje, kurie prisideda prie spontaniško išgydymo ir kurie padeda išskirtoms medžiagoms pereiti į kraują.

1926 m. statistika rodo, kad Tarybų Sąjungoje daugiausia žmonių, užkludžiusių šimtą metų, gyvena kalnuose, Kaukaze, kur yra daug ultravioletinių spindulių. Be abejo, čia turime tam tikrą sąsają tarp klimatinio ar kosminių sąlygų ir ilgo amžiaus. Šiuos žmones visą jų gyvenimą veikia natūrali helioterapija, o narvelių senėjimas juose vyksta daug lėčiau. Tiesa, tai ne vienintelė priežastis, drosi dėlto į tai reikia atkreipti būtiną dėmesį.

Socialekonominės Sąlygos Prailginimui Gyvenimo

Kalbėdami apie žmogaus gyvenimo prailginimą, turime turėti galvoj daug veiksnių, kurie tikrai vaidina didelį vaidmenį. Pavyzdžiui, čia visiškai nepaliečiau socialekonominių veiksnių, o jie, gerinant sąlygas ir mūsų kraštui darant pažangą, turės gyvenimą pagerinti ir jį prail-

ginti. Be abejo, šie veiksniai turi reikšmės, bet jie pirmiausia liečia vidutinį gyvenimo prailginimą, kuris didėja gerėjant sąlygoms. Nėra jokių abejonių, kad mūsų po kurio laiko vidutinis gyvenimo ilgumas bus didesnis,—tai rodo ir tat, kad vaikų mirtingumas nuolatos mažėja ir kad mažėja mirtingumas nuo socialinio pobūdžio ligų (tuberkuliozės ir kt.). Tačiau mes kalbame ne apie vidutinį gyvenimo prailginimą, bet apie maksimalinio gyvenimo ilgumo padidinimą. Kokia padėtis šioje srityje?

Suprantama, kad šiandien mes neturime receptų, kokių būdu išgyventi iki dviejų-trijų šimtų metų ir daugiau, bet tas amžius, kuris mums rodo, žmogui yra skirtas, toks iš tikro nėra. Paprastai apie žmones sulaukusius labai ilgo amžiaus, kalbama kaip apie išimtis. Tačiau, mano nuomone, išimtyms nepatvirtina taisyklės, bet ją sugriauna. Tatai atrodo išimtyms tik tiems, kurie nežino šio reiškinio visų priežasčių. Faktiškai išimtis—tai galimumas.

Jei, kaip išimtis, žmogus išgyveno iki šimto penkiasdešimt metų, tai aišku, kad ir kiti žmonės gali išgyventi tokį amžių, tik reikia jiems sudaryti tinkamas sąlygas.

Būdas, apie kurį šiame straipsny kalbėjau, kol kas tėra vientelis įsikišti į organizme vykstančius procesus. Toliau narvelio kol kas nėjome, nes mes neturime įrengimų, kurie įgalintų pamatyti tai, kas vyksta pačio narvelio viduryje. Bet šiandien laimime ir tokius galimumus.

Daug kas iš to, ką Leninas numatė savo knygoje *Materializmas ir Empiriokriticizmas*, dabar virto tikrove. Tai, kas prieš keliasdešimt metų galėjo rodytis tik svajonė, dabar virsta tikrais faktais.

Neginėytina, kad gyvenimas gali ir turi ilgėti: Biufonas, remdamasis gausiais stebėjimais, parodė, kad aukštųjų gyvulių gyvenimo ir vystymosi ilgumo proporcija lygi 1:7—1:8, t. y. kad šių gyvulių gyvenimas trunka septynis-aštuonis kartus ilgiau, negu jų vystymasis. Jei gyvuliui užaugti—reikia dviejų metų, tai jis gyvena penkiolika-šešiolika metų.

Jei mes remsimės tuo, kad žmogaus augimo laikotarpis trunka dvidešimt penkerius metus, ir jei mes juos padauginsime septynis ar aštuonis kartus, tai gausime galimą žmogaus gyvenimo ilgumą—šimtą septyniasdešimtų - du šimtų metų. O juk gyvulys nieku nesistengia pasigrinti savo gyvenimo sąlygų, gi žmogus turi ir šį galimumą. Turint ir tai galvoje—ir dviejų šimtų amžius nebus žmogaus gyvenimo riba.

(“Kultūra”)

SLAPTINGOS NAKTYS

Slaptingosios naktys,—
Jos žmogų vilioja
Išeiti į lauką,
Pažvelgti į žvaigždes;
Klausytis, kaip vėjo
Dvelkimas lyg klausia:
Kas laimėn, broliuži,
Tave nusives?

Slaptingosios naktys,—
Jos burtais tik dvelkia...
Žvaigždžių tolimųjų
Tu siekt negali.
O vėjo dvelkimas
Širdies neramina,—
Ilgėjimas lieka
Žaizda vien gili...

Slaptingosios naktys,—
Jos laiką marina,
Pradėtąjį darbą
Nutraukia dažnai.
Jėgos nesukaupęs,
Širdies neįdeges,
Į priekį neieisi,
Nors ir ketinai.

Slaptingosios naktys
Į šalį neieina,—
Jas turi daugyti
Ugniniai žaibai!
Tik saulė, ryžtumas,
Kelius atidaro,
Šviesoj tik sunyksta
Slaptybių stabai!

St. Jasilionis.

MES KALAME

Tik neliūliuokite mūs pasakom auksinėm, —
Šiandien mes užimti: mes kalame kardus.
Gana apie dangaus žydrines!
Gana apie visus kitus sapnus!

Ir juodą skausmą ir pikta, aižų juoką,
Jaunystės sutriptytas jėgas
Karduosna kalame: tegul jie keršyt moka
Už mūsų vargą, už rėkiančias skriaudas!

Tai netrukdykite, mes kalame kardus!
Jeigu dabar naktis, tai ją aušra pakeis.
Mes laukiame, tik trimto skardaus, —
Ir milijonai mūs pasišvaistyti kardais išeis.

V. Overa.

PRIGAUTA MERGELE

MARKO ČEREMŠINA

Mergelė gavo benkartukę!

Paslėpusi savo ilgų plaukų kasą po skepetaitę, ji verkė, veidą delnais užsidengdama.

Ji likosi prigauta. Štai, dabar, jina! eina su savo benkartuke!

Ir eina per mišką, vos koją už kojos vilkdama. žolė svyla, kur ji pėdą deda. Aržuolai traška, žemė linksta. Saulė gėsta...

Ir gegutė jai šukauja, medyje sėdėdama.

„Liaukis gandus skleisti, gegula! Tavo šūkavimų aš neklausau. Drįstu tau tiesą sakyti. Kam gi tau meluosiu,—kam tave prigaudinėti?... Bevalgydama aš pono duoną, nustojau būti mergelė...“

„Tai jis man davė šį vainikėlį, mieloji, kuris, štai, glaudžiasi prie mano krūtinės. Žiūrėk, kaip puikus vainikėlis... Net miškas stebisi, matydamas mane su tokiu vainiku!“

„Aš eisiu į kaimą, ir žmonės žiūrės į mane. Jie švilps man pro juos praeinant, jie šauks ir sustabdys mane...“

„Ir jie klausinės manęs: ‘O kur tu gavai tokį vainiką, kur prisiskyrnei taip gražių gėlių?’“

„O aš jiems atsakysiu: ‘Aš buvau pas poną, kurs turi tokį darželį!’“

„Arba, aš jiems atvirai pasakysiu: ‘Ponas naktį surišo man rankas, ir aš gulėjau bėspėkė...“

„Arba, aš niekam nieko nesakysiu,—bėgsiu nuo jų...“

Sužėjęs, skubėdamas kaiman nešti žinią apie prigautą mergelę. Jis jai net kelią rodo, eiti padėjo. O aukštumoje—juodus debesėlius krūvon būrė.

O ir gegutė netylėjo: ji vis tą patį kartojė beržo viršūnė...

„Tu išpranašavai man, gegula, puikią laimę, švelnutį gyvenimą! Naujas gyvenimas, štai, kruta mano užantyje, glaudžiasi, nori būti su manim amžinai.“

„Kaimo vaikinai susitiks mane, jie paklaus: ‘Kokioje vietoje randasi tokis nedoras jaunuolis, kuris drįso tave taip apgauti?’“

„O aš jiems atsakysiu: ‘Gal jūs neapsivesite taip greit, kaip aš spėsiu vėl mergele likti! O kodėl jūs šalinotės nuo manęs, jūs kraičio jieskojait?’“

„Tai taip aš jiems pasakysiu...“

„Ne, aš jiems nieko nesakysiu, o tik iškeiksiu juos, kam leido mergele važiuoti iš kaimo.“

„O jeigu aš jų ir neiškeiksiu, tai visus juos įspėsiu: ‘Nesibijokite manęs, berneliai, nes aš jums gėdos nepadarysiu. Aš neisiu į jūsų šokius niekad. Nesityčiokite iš manęs. Aš—prasiradėlė, mano širdis sutrinta.’“

„Mergelėm gi pasakysiu: ‘Tebūnu aš jums įspėjimu, sesutės, nes mano likimo ir jūs galite susilaukti!’“

„A-a, a-a, a-a!“

„Miegok, mano kūdikėli!“

Benkartukė klykė visu balselio aukštumu, nes ji yra nusidėjimo kūdikis, neturi tėvo, kuris ją nuramintų.

„A-a, a-a, a-a! Mano ben-kar-tėle!“

Kalnai slinko iš savo vietų, dangus drebėjo, visas pasaulis supte suposi, tarytum kokiamė lopšyje.

„Ku-ku, ku-ku, ku-ku! Cha, cha!“

„Ji—mano benkartėlė!“

„Aš pulsui ant kelių prieš tėvą ir motiną, pasveikinsiu juos!“

„Mano motina palaimins mažytę, su džiaugsmu ji pratars: ‘Ach! Aš tik tam ir gyvenau, kad džiaugsmą sulaukti, kad turėt anukę!’“

„Aš jai pasakysiu: ‘Tu mokei mane, motute, klausyti pono! Ir klausiau aš jojo—ir dieną ir naktį.’“

„Gi tėvui, pirmiausiai rankas išbučiuosiu, o paskui sakysiu: ‘Vienintėlis mano nusikaltimas tik tame tėve, kam vykau į miestą ir ten darbą dirbau, kad tuomi prigriebt tau duonutę pelnyt. Ir kaip dasidirbau iki to, ką matot, tai ponas išvarė mane su mažyte. Atėjau pas jumi, esu jūsų svečias!’“

„Tuomet mano motina draskys mano plaukus, o tėvas už kojų ištrauks benkartukę, ir abu mūsų mane be gailėsčio jokio.“

„Prašysiu aš jų, kad pasigailėtų.“

„O paskui, aš bėgsiu, kad kur susirasti gily vandenėlį.“

„Ir tuomi aš viskam padarysiu galą...“

(Iš „Inter. Literature“)

Vertė Pronečė.

Antropologas Dr. Emil Haury teigia, kad Jungtinėse Valstijose žmonės jau gyveno prieš septyniolika tūkstančių metų tam atgal. Savo išvadą jis remia Arizonos valstijoje rasta didele uola, ant kurios esą požymių tų senų laikų gyventojų.

PERŽVALGA³⁵ IR KRITIKA

Žmonijos Keliai Grožinėje Literatūroje

"3 WAYS OF MODERN MAN," parašė Harry Slochower, išleido International Publishers, 240 pusl., \$1.50.

Autorius šios knygos profesoriauja Brooklyno kolegijoje. Jo specialybė, matyt, yra grožinė literatūra. Savo laiku Dr. Slochower skaitė lekcijas Columbijos universitete, taip pat Berlyno universitete ir Berlyno Humboldt akademijoje. Jis yra plačiai susipažinęs su vokiečių literatūra.

Šioje knygoje "3 Ways of Modern Man" ("Moderniško žmogaus Trys Keliai") Slochower paima tris žymius grožinės literatūros autorius ir jų kūrinių pagelba parodo žmonijos kelius, kuriais ji bandė ir bando žygiuoti pirmyn, nors, žinoma, ne visi tie keliai ją ten veda. Jo pasirinktais autoriais yra Norvegijos rašytoja Sigrid Undset, Vokietijos rašytojas Thomas Mann ir Danijos rašytojas Martin Andersen Nexø.

Visi jie yra parašę po labai stambų veikalą, kurie, Slochowerio supratimu, išreiškia pamatinės tris idėjas, kuriomis žmonija vaduojasi. Sigrid Undset atstovauja feodalinę-religijinę tendenciją. Savo idėjas ir pažvalgas ji plačiai ir pamatiniai turi išdėčius savo stambiam veikle "Kristin Lavransdatter." Veikalo didvyrė ir yra Kristina, dukterė stambaus norvegų žemės savininko, tūlo Lavrans. Autorė vaizduoja senų laikų norvegų gyvenimą, kuomet feodalizmas jau merdėjo ir pramonė ir prekyba ruošėsi viešpatavimui. Kristina ir miršta nuo tuo laiku Europoje

siautuosios epidemijos, gelbėdama kūdikį. Veikalo "Kristin Lavransdatter" pamatinė mintis: meilė ir religija tėra tikros gyvenimo vertybės. Autorius knygos "Moderniško žmogaus Trys Keliai" nurodo, kad šita tendencija ir šiandien tebėra plačiai ir rimtai siūloma žmonijai, kaip išėjimas iš visų mūsų bėdų ir kaip žvaigždė žmonijos naujam gyvenimui.

Antrą kelią arba idėjinę srovę grožinėje literatūroje šioje Slochowerio knygoje atstovauja Thomas Mann su savo garsiąja knyga "Magic Mountain" ("Magiškas Kalnas"). O ta srovė yra "buržuazinis liberalizmas." Tokios pozicijos laikosi ir Thomas Mann. Pirmajam Pasauliniam Kare Mann rėmė kaizerinį militarizmą, "kaipo apgynęją kultūros." Karas jį baisiai apvylė. Intelektualija atsidūrė tarpe kūjo ir priekalo. Ji nebeato išėjimo iš gyvenimo piniški. Ir štai Mann "suteria" (savo vaizduotėje) "kalną," o ant to kalno "įsteigia" džiovininkams sanatoriją. Ten ir suplaukia visokie tipai—vidurinės klasės mirštą žmonės! Visi veikalo didvyriai prisirađę, nusivylę žmonės. Jie bando prisikelti, bet nepajėgia. Jie savo asmenimis pasmerkia seną, bet neduoda naujo. "Magic Mountain" veikalas, sako Slochower, "yra paskutinis stambus Vokietijos vidurinės klasės svyruojančio liberalizmo pareiškimas."

Bet tai taip pat Mann yra ir tipiškas atstovas šios tendencijos moderniškoj grožinėje literatūroje.

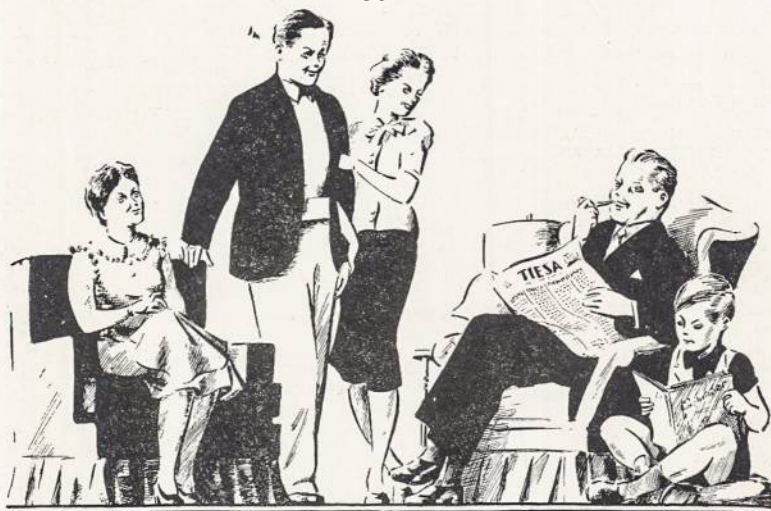
Trečiąjį moderniško žmogaus kelią grožinėje literatūroje atstovauja danas Nexø su savo

veikalu "Pelle the Conqueror" ("Pelle Užkariautojas"). Šis veikalas yra proletarinis—Pelle yra danas darbininkas. Kaip visa darbininkų klasė turi įvairius išsivystymo laipsnius, taip Pelle—iš tamsos, iš svyravimų, iš nežinios ir paklydimų, išau-ga į nuoširdų kovotoją už visai naują gyvenimą, būtent, socializmą. Tai gyviausia ir daugiausia žadanti srovė ne tik literatūroje, bet ir moderniško žmogaus gyvenime. Tikrai tas kelias veda žmoniją į tikrai šviesią ir laimingą ateitį.

Harry Slochowerio knyga "3 Ways of Modern Man" yra labai stambus idėlis į pusėtinai silpną kritiškąją Amerikos literatūrą. Tuos tris autorius ir jų stambiausius kūrinius jis pėmė tikrai už pavyzdį. Jis kalba apie daugybę kitų Amerikos, Anglijos, Vokietijos, Rusijos ir kitų šalių autorius—kaip šių dienų, taip klasikų. Mokantiems angliškai skaityti patariame šį Slochowerio veikalą įsigyti ir perskaityti. Galite gauti Lietuvių Literatūros Draugijos Centre, kreipdamies pas Draugijos sekretorių.

Naujieta LLD Nariam

Dr. J. J. Kaškaucius verčia lietuvių kalbon garsiąją kunigo Hewlett Johnson knygą "Soviet Power." Ją šiemet išleis Lietuvių Literatūros Draugija. Šis veikalas ypač svarbus dabar, kai Sovietų Sąjunga veda didvyrišką kovą prieš kruvinąjį hitlerizmą. Mūsų draugijos nariams bus puiki proga nuodugniai susipažinti su Sovietinės santvarkos užsimojimais ir laimėjimais mokslo, pramonės ir kultūros srityse.

Pavyzdinga LDS Šeima

KAIP SU jūsų šeima? Ar visi šeimos nariai priguli prie LDS? Jei dar nepriguli, tai jie turėtų visi įstoti į LIETUVIŲ DARBININKŲ SUSIVIENIJIMĄ. Dabar, kai prasideda Aštuntas LDS Vajus gavimui naujų narių į LDS, tai geriausia proga jiems tai padaryti.

Dabar jaunimui visai nereikia mokėti įstojimo, nepaisant į kurį skyrių apdraudos ar pašalpos jie norėtų įsirašyti.

Vaikų skyriui irgi nereikia mokėti jokio įstojimo. Vaikai yra priimami nuo dviejų metų amžiaus.

Lietuvių Darbininkų Susivienijime apdrauda ir pašalpa galima gauti pigiau, negu apdraudos kompanijose ar kitose fraternalėse organizacijose. Jei jums gerai prigulėti prie LDS, tai gali būti gerai ir jūsų visai šeimai.

Eidami į savo kuopos susirinkimą, nepamirškite nusivesti ir savo šeimos narius prirašyti, arba, dar geriau, prieš susirinkimą nueikite pas kuopos organizatorių ar sekretorių ir jie jums pagelbės visą šeimą įrašyti į savo organizaciją.

Jūsų šeima irgi gali tapti pavyzdinga LDS šeima!

Lietuvių Darbininkų Susivienijimas

GERIAUSIA LIETUVIŲ FRATERNALĖ ORGANIZACIJA

419 LORIMER STREET

BROOKLYN, N. Y.